

🗱 🍱 Зыщ ди блэкlари, зыуэ щрет ди къэкlуэнури!

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и

Указ

Республикэм и къэрал властым къыпэщыт къалэнхэр ьэээщ]эным щ[алэгьуалэр къыхэшэн, къэрал властым органхэм къэк[уэну зэманым щылэжээфыну кадрхэр гьэджэнымрэ гъэсэнымрэ зэтегьэувэн мурадк[э, уна-

стълдалныму» в положения прости на при от п

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ 2008 гъэм бадзэуэгъуэм и 25-м №85-УП

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и Унафэ

2008 гьэм бадээуэгвуэм и 25-м №52-РП

1. Щалэтьуалэ правительствэ къмзэгъэпэщынымкІэ онкурс комиссэм хэтхэр къэщтэн, мы Унафэм и гуэ-

дзэным зэритым хуэдэу. 2. Мы Унафэм къару егъуэт Іэ щыщІэздза махуэм

Къзбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

Къзбэрей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 2008 гъзм бадзэуэгьуэм и 25-м къыдигъзк1а Унафэ №52-РП-к1э къщщаш

ШІалэгъуалэ правительствэ къызэгьэпэщынымкІэ конкурс комиссэм хэтхэр

Къзжър А. Хъ. - Къобордей-Балькъър Республикъм и Президентым и Администрацъм и УнафэшПыр (колкурс комиссъм и унафэшПы) Дамирк М. Р. - Къобордей-Балькъър Республикъм и Правительствъм и УнафэшПым и къуздзэр (колкурс комиссъм и унафэшПым и къуздзэр (колкурс комиссъм и унафэшПым кърздзэни) Власов А. А. - Къобордей-Балькър Республикъм и Президентым и Администрацъм и УнафэшПым и кърздзэр-Къобордей-Балькър Республикъм и Президентым надминистрацъм кързда къулакъум, кадрож, щПыпј самоуправленэм я ЈузхухэмкТэ и къудамэм и унафэшПыр

Іыр Гертер И. К. - Прохладнэ муниципальнэ районым и министрацэм и Іэтащхьэр (ээгурыІуауэ) Жэрыкьуэ Б. Хь. - Урысей Федерацэм Мэкьумэш хо-

дминистрацэм и Жэрыкъуэ Б. Хь администрацом и 15тацикьор (эзгурам/ауз) и Жорьккуз Б. Хь. - Урассей Федерация Мэккумэш хозайствэмрэ ерыскымикмуземий э и министерствэм и «Кыобурдей-Балькьор Республикам и алу Перидент Куркly э В.М. и ц1эр зелькы Къобордей-Балькьор коърал мокумуми авдениев профессиональны ш1ьныть и гохымцкы щрагтоэткуэт федерация къзраз слежанТэм и ректорыр, Къобордей-Балькьор Республикъм и Партакиноккуз С. З. «Къобордей-Балькьор Республикъм и Предидентым и Администрация и Унафонцыя и къудэр - Къобордей-Балькьор Республикъм и Правительствям и Алиаратъм и унафонцыя
Къармыргъ Б. С. «бърбэч Къ. М. и ц1эр зелькы Къобордей-Балькьор корал университет» профессиональ-

стВМ и липара пол. Кырмбэч Хь. М. и ціру зезыхьо кьюбордей-Балькьор ккорал ушиверситет» профессионально шільно ші

Къзбърдей-Балькър Республиком и Парламентым, суд органихм ша1эр. Мусков А.Т. - Къзбърдей-Балькър Республиком эко-номись закумынатъзмур сагумк1 и министрыр Пашты Б. С. - Къзбърдей-Балькър Республиком ЩПа-артъудалиро жилагъту этогумыты и къзраж и јузхухмы-к1 и къзрал комитетъм и унафициально районым и администрацим и 1этацикър (газгура/1удгу) Шкългълисо С. Хъ. - Къзбърдей-Балькър Республи-към етъздживатъмур и принатъмић и министрар Эфендиев Ф. С. - «Гъздажемић у Кавка и Ицикъръ на институто професеновално и пънктъ изкъмпихър

рал институти профессионально истольно и проректо выр. Къзбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламенты и депутатыр (зэгурыІуауэ).

Я адэжь щІынальэм къэзыгъэзэжа адыгэхэр

1998 гъэ, шышхьэІум и 1

Хэхэс адыгэхэм я плъапіэ

Урысей Федерацэм и Правительствэм илъэсинщі и пэкіэ кънщта унафэм инкъ иткіэ, Адыгейм къа-гъэзэжащ Косовэ (Сербием) щынсэу адыгэхэм. Ахэр нобэ дэсщ Мейкоуала пъбалатъэ Махуэхьэб-лэ, я льэнкъэтъухэм яхэсыхымащ, я анэдэлъху-бээр, я хабээхэр яхъумэжынымкіз Ізмал псори яlэ-хуэци. Ар я хъумпалівци Кавказ зауэм и ужькіз-хэкур эрагъэбгынауэ щыта адыгэхэм я нобэрей-цізбамя я нэхъыбаніэм. Абыхэм ящыщ куэд, я хэ-кужым къагъэзэжауэ, нобэ щонсэу Къэбэрдей-Балькъэрым, Адыгейм, Къэрэшей-Шэрджэсым-миниными підгъх. Шэч хэлькыми абыхэм пхана Балькьорым, Адыгейм, Кьөрэшей-Шәрджәсым - миницым щІнгъу. Шэч хэлькьым абыхэм пхына гъуятур дипэків няхъ бтьуфін няхъ хунти зэрьтхунум. Зи гур хэкухнымків гъзпаль хэхэс адыгэхэм ядэівлыкнун цыхыківці Кьөбэрдей-Балькьорымрэ Адыгеймрэ я параментхэм «Репатрантхэм ягеухуау» хабэхэгэ къвщідштар. «Адыгэ псальэ», «Адыгэ макъ», «Черкес хэку» газетхэм я нобэрей къыдаківтъу зэгуэтыр зытеухуар хэкум кээм кэзыгызэмжахэмрэ апхуэдэ мурадыр ян плъапів адыгэхэмрэщ.

ынкъэгъухэм я хьэщІэщ Адыгэ Республикэм и Президе нагъуэхэм япэщІэтынымкІэ и министо Шоём. С еспубликэм и Президент Джарым Аслъэн, истр Шойгу Сергей сымэ. Абыхэм яку дэтп Косовэ кънкІыжа УФ-м къэхъукъащІз генерал Дзыбэ Мусэ.

• УнафэщІым и псалъэ

Федерал ПІАТІОКЪУЭ Аслъэн: хабзэхэм Урысейм щыпсэў псори зэхуагъэдэн хиейиз къызолъытэ

Урыс-Кавказ зауэм н ужыміэ дунейм щикыульа адыгэ льэпкъыр и льахэм кънгъэзэжыну хунтын зэрыхуейм куэд гражыіыхьаш. Демократием кънздикав зэххэ-кыныгъэхэрш абы и пъэныкыуэміэ ягэ льэбакэуэхэр ээрыгчар эй фіыгъэр. Ди пъэлкаэгуауэ 700 хуэдизым 90 гъэхэм льандэрэ

Ди пъликъзгъухзу 500 хуздизым зо гълля пьенагруг Адыгейм каръззажащ поэ мы јузхур республикэм зэрьщекіуэкіам, абы льэпощкъзполу эхльым, ди льэпкьэгъухэмрэ гъзза-щакіуз властхэмрэ яку къщэхуэх зэјммыбэлыптэхэм гопсяльых АР-м Пъликъ јузхухэмкі, этэруші къзрал-хэмкі, хъмбарегыці з римі зэкурим эзльшейныгъ-хэмкі, хъмбарегыці з римі зэкурим эзльшейныгъ-хэмкі, хъмбарегыці з римі зэкурим за комитетым и

- Адыгейм, адэжь льахэм урысей гражданствэрэ зэ-вагьэзэжыныр ди льэл-ьэгьүхэм я дежк!э шытш сэльыхьами, lyэхум иджы кьэгьухэм я дежкіэ щыгщ зэрыубыдыжынымкіэ гу-гьапіэ закьузу. Ар кьагу-роіуэ нэгьуэші кьэралхэм шыпсэу хэхэсхэм икіи я шыпсэу пи шынальэм ри зихъуэжакъым. Ар къэ-кlуэжыну хуейхэм зэран Репатрианткэм яхуэтьэ-за республикэ законода-тельствэм и гугъу тщыма, къыхэдгъэщын хуейщ ар Адыгейм и Конституцэ льабжьэхэм ээрезэтъыр, Зи адэжь хэжу къэзыгъэзэ-жыну хуейхэм ядэІэпы-тучкыр къзрал политикам гупсысэхэр ди щІыналъэм ирапх. Абыхэм мымащІэу яхэтщ къэкІуэжыну быдэу яхэтщ къэкіуэжыну оыдэу зи мурадхэр. Апхуэдэхэм фадэгынкъуфрэ? - Зэльэпкъэгъухэм, («со-

- Ээльэлкын бухэм, («со-отечественники» жыхуэт-Іэхэм) ятеухуауэ Урысейм иригъэкІуэкІ къэрал по-литикэм Адыгейр хэша бжыгъяків няхьыбау шыгку слууз къвлььтэр - цыку мелуани 7-м щіетъу. Пэнэ щы!а адытэри зыщыпсау къэралым къэлалу хуола-жьэ. Абыхэм пщівшуз къэшыхуаші. Урысей къэ-ралыгкуэшхуэм адыту кънцар мащіэми, ахэращ анадэльжубаэри, лээпкь щэнхабаэри, нэмысри зы-хъммахра.

щэнхаоээри, нэмысри зы-хъумахэр. Ди льэпкьэгьухэм я адэжь хэку къвгьэээжы-нымкіэ Адыгейм и хаб-ээхьумэ органхэм лэжыы-тьэ пыухыкіа ирагьякіуэкі-ми, ар дэ дызэрыхуей ды-дэу щыткъым. Хамэ щіы-піэм къикіыжахэм «вид на ......

п комитетырщ, дэ кыз-ддолажьэ «Репатриантхэр льахэм егьэсэжынымкіэ центру» АР-м и Правитель-ствэм и унафэкіэ къызэрагъэпэщар

кіэ и комитетырщ. Дэ къы ддолажьэ «Репатриантхэ

жыну хуейхэм ядэlэппы-кьуныр кьэрап политиям шышш, Сыту жыпlэмэ, ар ди тхыдэм кьалэну кьыт-хуегьэуври. Къыткыхыэм щыlэкlэ-пасукlэміэ ядэ-lэпыкъун папшіэ, респуб-лизэм и Татшцыхэхэм жуэ-ээфізмі ялэжь. Мы Іуэхура-нуэх шхыэтечу зезыта-кіуэр АР-м Льэпкь Іуэху-хэмий, энтэруші кьэралу-хымід, энтэруші кьэралу-жири журалу-журалу-журалу-журалу-журалу-журалу-журалу-куралу-журалу-куралу

яхуохъу.
Репатриантхэм яхуэгъэ

• Хъыбар гуапэ и текІуэныгъэ

хуауэ щыхигьэшІаш Литбам шыш спортемен ц Іэры Іуэ Лукосайтис Альдас. Урысейм и бэнак Іуэхэм ящышу тек Іуэньгьэр къэзыхыфар килограмм 84-рэ зи хьэльагьхэм я деж щыбэна ди льэпкьэгьу щ Іалэм и закьуэщ. Къэралым и спортленхэм ящыщу Къарэжьым эмыщІ увыпІэ нэхъ лъага

щихьащ, ныбжьыщІэхэм я европэпсо зэхьэзэхуэм и призерщ, 2007 гъэм балигъ хэм Европэм и кубокыр къэ хыным теухуауэ ирагьэ кlуэкlа зэхьэээхуэм щыте кlуащ, 2008 гьэм дунейпск кубокыр къихьащ. Мы гьэм Заур апхуэдэу дыжьын меда-лыр къыщихьащ Поддуб-ный Иван и цІэкІэ екІуэкІг

ный Иван и Цэк19 скуужы дүнейнос туринрым. Ильэси 10 зэрыхыу льандэ-рэ ар бэны мустьасэ трен-нер ц1эры1уэ Кьэрэгьул Ан-аэр, Кьэбэрдей-Балькээрым щышу Заур и пэк1э альджы урым бэнжЭлмк1 дүнейноо эхьгээхуум дышэ медагхэр кымпахыауэ щыташ Кьар-дэн Мурагрэ Курамагоме-аов Заурэр.

ов Зауррэ. КъБР-м и Президентымр

акІуэ Цыганков Алек-

сандр Москва къэкlузжаш.
Нэгьабэ и щэкlуэгьуэм ар Ливием щаубыдауэ цытгащ икlи иджыри къэс щаГыгьащ щГагьэкъуаншэри къыж-рамыЈэу. Языныкъуэ журна-листуэм ятх Ливием и властразылу, эльнык куу журил-листхэм ятул. Півнем ін власт-хэм Цьнатиков промышленнэ піаскъзнійх Іухухэр шэжку шэч къмуащіауэ, ауэ абы кыфіркіакымі. УФ-М Н-гкузці къррал Іухухэмкіэ и министерствэм мызэ-мытізу кьигьзуващ урысей Ізшіа-тьэліыр хури къащімы-ну. Иджы ар къаутіыпщы-жап.

УФ-м и Президент Медве-дев Лмитрий Къзрэщей-Шэр-джэсым и Шыхубэ Зэхуэсым республикэм и президенту ха-хыну хуигъэлъэгъуаш Эбзеев Борис.

ис. Эбзеевыр и ІэщІагъэкІэ исти. 1991 гъз пъанлэрэ ар

УФ-м и Конституцэ судым и Политикэм хокІ

Израилым и премьер-ми-нистр Ольмерт Эхуд жиlащ и къулыкъум зэрытек ынур.

кылыкум эррагекІмпур.

Иужь ээманым ар гуггу
прагъэль евым теухуауэ къкажартык куламсівік. Ольмерт ятьэскуашто мыльку ээриптэфэліауэ. Пеалгэм и къгуарым жиіыш Эхуд Иеруеапын и Ізташкоу пиылэжым.
Іузкуткъэбээ къритъэшіэн
паншія Іулакъэшхээ пригтауэ.
«Сэ политием сыхой къмрыстепельнукы руктауэ.
кылгым, апкулауу піншыткылгым, апкулауу піншыткін. Израцымы и песукізм кІи, Израилым и псэукІэм зэран хуохъу», - жиІащ Оль-

зэран хуохъу», - жиlащ Оль-мерт Эхуд. Премьер-министрыр и къу-лыкъум тетынущ фокlадэр къэсыху, абы и ужькіз къэра-лым унафэ щызыщі «Кади-ме» партым и съездым къыщагъэлъэгъуэнущ къэралым и правительством и Іэтащхьо

(HTAP-TACC).

хэхэм зэрадэГэлыкъу Гуэхухэм хухэха дунейпсо тхьэмахуэ зэ-хуакущ.

Станислав (ст. 2002) данислав (ст. 2002) данислав (ст. 2002) дакынкы 55-м, къу-къэжынущ сыхьэт 20-рэ данынкы 32-м.

Махуэм и кТыхьагыц сыхьэт 14-рэ дакынкы 37-рэ.

♦Урысей Федерацэм Гэцэк1э ЗэшГэуээда и Къарухэм я тълдын и махуэщ (2006).
♦ Урысейн и инкассаторхэм я махуэц (1939).
♦ Швейнар Конфедерацэм и льэнкь гуфГэгъуэц. Конфедерацор кънцыязратъэполамахуэц (1291). 1899 гъз лъан-

махумі (1291). 1899 гъз льан-дрээ ятьлыкалы!.

«Инъес 210-рэ и нълкіс (1798 гъз шъякіс 1798 гъз шъякіс тъз шъякіс тъз подажив тъз (Егинет). Кънги шлагъуэ шымы Гэу къмщът зутрикъутан дамирал Нельсон зи унафиці инджылыз эскадрэм.

кадрэм.

ФИльэс 85-рэ и пэкІэ къалъ-хуащ Центральнэ телевиде-

нэм и диктор, нэтынхэр езыгьэк Іуэк Іа, СССР-м и ціыху-бэ артисткэ Леонтьевэ Валентинэ (1923 - 2007). ◆ Урысей пианист, ХХ лІэщ Іыгъуэм и музыкант

нэхь Ізээ дыдэхэм ящыщ, СССР-м и цІыхубэ артист, Социалист Лэжьыгъэм и ЛІыхьужь, Ленин саугъэтым и пауреат (1961) Рихтер

и лауреат (1961) Рихтер ислав (1915 - 1997) и фэ-

Лъэпкъ Іущыгъэ: Акъылым и анэр гупсысэщ.

Іэпэдэгъэлэл пщІы мыхъун Іуэху

Мы гъэм накъыгъэ мазэм и 21-м илъэси 144-рэ ирикъуащ Кавказ зауэр (1763 - 1864) зэрихдээ. Урыс паштыхыым и дээлшхэм ээхаубаа льыгъа-жэм и ужыба я эхкур абгынэн хуей къуащ ди пъэлкээтэм ининия зыб-жанэм. Абыхэм я ш1эбоэр нобэ шопсэу хамэ къэрал куэдым: Тэркум (келуани 7-м вэс). Сирием (мини 130-рэ). Июрданием (мини 110-рэ). Иърамилым (мини 5). США-м (мини 8). Германием (мин 35-ра). Голдандием (мини 14-ра). Изырамилы (мини 5). Бильскарым (мини 43-рэ). Инвием (мин 35-рэ). Франадамы Ильскарым (мин 43-рэ). Инвием (мин 35-рэ). Франадамы Ильскары (мин 34-ра). жылылым, полтарием, канадая, наукуаш, кызрашалы, как - р. как - р. как гара наукы, Урыссейн щий је денократ хинтынитыхэм я фіытькік захог ады-гэхэм Ізмап я за хуаш я хэкум кьагьзээжынымкіэ. Ар Іуахушхуэш, за нашхы кымуары да респибникхэм. Кызбардей-балтыкэрын, Кызрашей-Шэрджэсым, Адыгейм - я заккуакым, абы үнафэ тришыхыын хуейуэ жылдыкжуакаш Урыссей Федерацам и Правительствуми.

хур? Сытым игъэгумэщірэ хамэ къэралхэм щыпсэу ди лъэпкъэгъухэр

• Псалъэмакъ щхьэпэ

къатепсыха насыпыншагъэ псори истамбылакіуэм къахуимыхьауэ, ахэр абы темьунэхъуауэ. Алхуэдэ псалъз зи жыз къекруания хъунур ди назикъви и тъидэм щымыгъуазэ, абы и нобэмрэ и пшэдеймрэ къвзыфрамијузу ціыху-хэрц - ар ціэныгъэліу щрет е политта-

кэм и лэжьакІуэуи ирехъуи. Шэч хэлъкъым: хэхэс хъуами, адыгэ шэч хэлъкъым: хэхэс хъуами, адыгэ-хэр хэкіуэдэжакъым, ищхьэкіз зэры-щыжыпіащи, я бзэри, я хабзэхэри, я адыгагъэри яхъумэжын яхузэфіэкіащ. Хэхэс адыгэхэм пщіэшхуэ щаіэщ ахэр зыхэс лъэпкъхэм, зэрыс къэралхэм я зыхос тьэнкьхэм, зэрый къэранхэм я деж. Адыгэхэм эзракьаш, ноби зэра-хээ къэран къуныкыу гьагэхэр, абыхэм къахакаш щаньнгэ-ан (дээнш, жы-пагыуэ пэжьакіуэ цэрыіуэхэр. А псор абыхэм къахузахыхыря д цыхутээ гыа-гэмрэ я ліытьэмрэш, я акъыпымрэ я щізныгъэмрэш, я абыхэмніз къахощ адыгэхэр зэрыс къэралхэм, я пшіэр дэни цымгаагац. Зыхэс глэнкьхэм яхэзэгьами, хэхэс замяся жы ядыг празграбльная замяся жы ядыг замяся замяся замяся празграбльная замяся замяся празграбльная замяся замяся празграбльная замяся замяся празграбльная замяся замяся

дэни цыптаагэц, Зыхэс пылкым яхэзэгьами, хэхэс адыгэхэм я гур эзгуэр ирагьэбгынауэ цыгта хэмжий эк кызарылгыэр нэрыгыагагуш, Арыншамэ, ахэр хэм(уэдэжауэ, зыхэс пэлкий яхэц хэм(уэдэжауэ, зыхэс пылкий яхэц хэмгд ар урхур зырагы арыгы а

(КІэухыр 5-нэ нап.).

Федерал хабзэхэм Урысейм щыпсэў псори зэхуагъэдэн хуейуэ къызолъытэ

(КІэухыр. Пэщіэдзэр 1-нэ нап.) - Сыт а Іуэхушіапіэм зэ-фіягьэкіыфыр?

фінгьякыфырд .

- Ар няхь зэляжыр кызыгьзэзжа ди льаям, ди псэукіэм кьегьэзыкынырш, медицинэ дэлянкьуныгъэ кыреты жытырш, Жытіэн хуейш ди льэлкызгу кызыгызээжаны экальный даранышар. Абыхэм нахы

хэм я нэххыбэм урыскызэр хэрэнхышэрэ. Абыхэм нэхх уруу гихызэрыгууч айдыхжиж Сиг гуялэу жызоlэ зи адэжь. Хэку кьэзыгьэээмэг ээрыгдэгыхэрэн бүр айдых ээрыгдэгыхыру. Абы и уж у-зэрыгдэгыхыру. Абы и уж у-зэрыгдэгыхыру. Абы и уж у-зэрыгдэгыхыру. Абы и уж у-зэрыгдэгыхыру. Абы и уж у-зарыгдэгыхыру. Абы и уж у-зарыгдэгых ур кырэл органхэм ядэ-ришэр. Фондым ильэси 10-м зэригээр. Фондым ильэси 10-м зэригээры эзуэ гихуэхэлж хьэжынукъми, ауэ къмхээ-гэшинут Косов кимиыма зыш1ээмгээнхэр эзрынрар, Махуэхьбэгэ унибгы зэры-шиухуар.

Апхур аву «ражданствами и мымиз, пыщизныг-эхэр ууз-урхук1» федерал хабээм Бинымсія за хуутаныг-эхэр хэр: «Урыссьба» е шіыпіэм Араш абы и корычисуу жір жэр: «Урыссьба» е шіыпіэм Араш абы и корычисуу жір и пращія дамар шіыпізм Араш абы и корычисуу жір дамар егутку шіэдгэжра-дэмар егутку шіэдгэжра-хуейщі. А зэхкуэжівныг-эхэр зырым и шіхауыстьгуэм.

публикэм и президенту та Джарым Аслъэн. За-иыгъэкіэ хэкум ирашауэ, я <u>щіыналъэ дыщэм</u> къэзыгъэзэжахэм я

къзкіуэжыныр махуэ яху-эхъуну гугъэ дахэхэр ээрышыіэм и шыхьэту.

ахэр зыдэс жыл хьэблэ фіащащ.

альхьэнымкіэ гугьапіэ къы-эзытыр УФ-м щызекіуэ хаб-эм урысыбээмрэ льэпкьыб-эхэмрэ къэралыбзэу зэри-ьэувырщ.

бань (Краснодар къалэ) къэ-рал университетырщ. Адыгэ къэрал университетым апхуэдэ хуитыныгъэ иlэкъым. Ады-гейм къвтъытэ УФ-м и щlы-налъэхэм щыпсэу лъэпкъхэм

экономикэ я льэныксуясіі яхудиіэ зэпышіэныгьэхэм зегьзубгьуныр, нэгьуэші кыралхэр эй хэшіапіэ адыгэхэм я шыіэміэ пслужіды терхуа хыбархэр кеытіэрыхьэныр, якылагкуэ зэгухьэныгьхэх аугульэныгьхэх архуразээныр, нэгьуэшіхэри

мыльку тек!уэдэнуш.

Пэжщ, мылькур сыт щы-гьуи къыдомэщіэк!. Мурад пыухык!ам х уэгьэза «Урысейм и щэнхабээ», «Урысейм и и щэлкачээ», турвисеги и илщэ льэныкьуэ» программа-хэр шјэгъжьуэнышх уэ към и фіыгъзкір ткыдэм, анз-дэльхубэзм, льэпкь шэнхаб-зэм ятеухуа ткыльхэр, хура-жественна улитературэ кы-дэлгэжкіынут, нэгъуэщі (ужу щжьэлэхэри ткузэфізгьз-

Епсэльар КІЭМЫЗ Линэщ.

Къэкіуэнур дэращ зэльытар

Адыгэ манъ

адэжь щІынальэм къызэри-гьэзэжам къыхэкІыу, на-

● Адыгэхэм щхьэкІэ

щапхъэ

ДАПГУЭМ и фащэ дахэр Шэрджэсым и гъунапкъэхэм цхьэдэхэри, жыжьэ рэсащ, Адыгхээр сыгий къахэщырг я гъунэгъу хъэнжэхэм - я фащэмія, я псэуміэміи, я псэуміэмій, я псэуміэмій кыраза тенакъым, Кавказ Шыбим працихэ жуэхъуалі шэрджэсхэм я фащэр, я ішы тесьміяр, абыхэм ядлянлей эзнытаці. Студенецкая Еленэ.

лъэм папщіэ, ціыху 15-м лъэіу тхыгъэкіэ зыкъытхуа-гъэзащ Махуэхьэблэ щіы

льзуі жыгызма закыватужы шеттим, а мылыхукіз абы унэ ирашіыхыну хьэзыру. Махужызбол щыпса ууна-гьуэ 22-м дэтхэнэми хуэзау щы гектари 3 ээрыратам дышентуазэщ, абы тель-жыхжын түтызу. Ауз абы-жыхжын түтызу. Ауз абы-жыхжын түтызу. Ауз абы-туну тшіы шы ыхжэр туну тшіы шы ыхжэр о сужыктуунаяц. Шіым кы-тем мылыхум и процен тыпшынууш, Туху зэмы-пізицынуу зэмы-тыпшынууш, Туху зэмы-пізицынуу зэмы-пізицынууш, Туху зэмы-пізицынууш, Туху зэмы-пізуны процен тыпшынууш, Туху зэмы-пізицынуш, Туху зэмы-пізуны процен заун, пашів.

хъун папщіэ. - Псалъэм папщіэ, щіы

Ди льэнкытыххэу Юго-славием кънк Быжахэм ящыш куэл соныху, яджы абыхэм кьахэльгуан Цей Искавдеры. Макуухьэблэ, ионсуу, мейк куалу шола-жыз. Дэ дышылэхуээни, ар эшпылажыэ Тухуин Галу унацикым тралхызхуэ нашылажы (Кекандев Кый-ТХЬЭМ хуабжьу сыхуэ-арэзыщ ди адэжьхэм загьэбгына ди льахэр зэ-ыдигьэльагьужамкІэ. Нэ-эз щысщІкІи Алыхьым сошашІым. Искандер къзн-жалхэр, нэгьуэщІ пкъыгъугуех. Языныкъуэхэм и деж йочэнджэш и гъусэ урыс шІалэм. Косовэ кънкіыжа псоми адыгэбзэр фІыуэ псоми адыгээлэр орысуз яш1э. урысыбзэри къагуро1уэ. Зыхуш1нгъы-хъэри, Искандер къысхун-Гуэтжаш и къек1уж1ык1ам, и унагъуэм, и илжырей псэу-к1эм теухуа хъыбархэр. И адэжь ШЫналъэм къызэрне

къумэми иджы шэч къыгра-къэжыркъми я длэж пъвпеэр ягъуэтыжын зэрыхуейм. Щіалэхэм къызжаїэрг: «Ди адэ, дошіэ: дыщапіами, ха-мэ щіыпіэм насыпыфіэ узэ-рыщымыхунур. Дывгъэ-кіуэж. Адыгэ шіыльэр зэд-

жылэр зэпымыууэ нэхъ щІэ-ращІэ, нэхъ дахэ зэрыхъу-

жылдр эзпымыууэ нэхь шІрашідь, изж. дабх эзрым тур-иур.
Сэ илъэс 59-м ситш. Си люнкоэтоухэр, сц унагъузм паншід- сымышід» шылы-кым. ЖысІчши, сылэжы-кіуэ кызгэрыпуэкіш, ауз бынхэр зэрезгьэджэным сыхущідукуаш. Ди шІалэ ижъыжы Хынцазэ Адылэ кы-рал университетым и ронст факультетыр, курыт Биназ мецицин факультетыр кы-ухащ. Я нэхымціз Умар кы-рынабізэр Ізшіаты зуухьу-ры, нэмынобэрік сшІд, иджы абымум житы-эхымді уры-кобэри.

Ди унатьуужір диныр

абакмы жингээхкэаш ура-сыбээри. Ди унагъуэк1э диныр Пытыц, имэээ шІыгъуэ блэд-гъжі Быркъвы. Бр ди ангиз-пІэсу шышыта зуманир блэкіаш, Алыхыми шыкур-кіэ хуже, песуук1эр кымээд-ияк1аш. Сэ абак15 фіышіэ жуэешІнигу сыхуейш Уры-сей Федерацэм и Правительи, ягольно денуей ура-стым, Адытэ Республикам и яго Президенту шіыта Джа-рым Аслээн, ди 1ужум шІэгьэккуэн кыхуэхку, цэщіэгьэкьуэн къыхуэхьу на-гьуэщіхэм. Абыхэм я фіыгьэ-к1э дэ Урысейм и ціыху дыхьуаш, ди щіалэхэмрэ хьыджэбэхэмрэ курыг еджа-піэхэм, лицейхэм, универсипІэхэм, лицейхэм, универси тетхэм щІыдогъэтІысхьэ КІэщІу жыпІэмэ, ди къз-кІуэнур зэпэщу зэрыщыты нум шэч къытрахьэркъым Ауэ ар зэлъытар дэращ.

BPAHTIK Karforyu

зи нэ къыду. льэр зыгъуэтыжа цел насыпыфіэ хъуну. БЫГУЭТІэлашэ

къызыгехъукіа хымарлэр къыщинуэтэжкіэ. Рүшды апхуэдэу къыбжиіэфы-нуш адыгэ псатьэ куэлым я къэ хъукіар, къарыкіыр.

Д КЪЗ КЪУКИДР, Къмрънковр.

Д И ПСЭЛЪЭТЪУР Сиррие

Д Къървип Республикъм

шыш Манскурэ (Дыгъужъ
къзади, И ліактура ихъ
къзади, И ліактура ихъ
къзади, И ліактура ихъ
податори выйенуэ сщіъ. Абы къмзарн

патас 15-м игу и хъхур ибты
рат-Къзъкъній и ныбжыр

илъс 15-м игу и хъхур ибты
ван усф къузаці, а заманикум ира
покіри, зъхузафізмыкіхар

компъ. Шапэ цівнијих ира
покіри, зъхузафізмыкіхар

компъ. —

податори чаминара Мурат
Къмънийрат.

гвуэгум шыліац, сирием на-шэсьіфар Чамипрэ Мурат-Хьэксийрэт.

Той адз Банн игээс 95-рэ-той адз Банн игээс 95-рэ-той адз Банн игээс 95-рэ-таш; дээм кэуланж хэ-таш; дээм кэуланж хэ-таш; дээм кэуланж хэ-загьзу кьекіуэкіац, Псатьэм к и хэтэпрых, шым тесу бас-кулару кыратуры бандыр ишірэг, дый узэ-кыратуры бандыру ишірэг, дый узэ-кыратуры бандыру ишірэг, хыба-дык узэрад жыратыры бандыр хэрадын хэрары бандыр уз-дыж узрадын жыратыры бандыр мурары Муратуры бандыр бандыр бандыр мурары мурары бандыр муратыры бандыр муратыр бандыр муратыры бандыр муратыры бандыр муратыры бандыр муратыр бандыр муратыры бандыр муратыр муратыр бандыр муратыр бандыр муратыр мур

Лъэпкъым и

Адыгэ Республикэм и цІыхубэ сурэтыщі Мерэтыкъуэ Долэт и

пшыпапьжэр, гьвизэ уэрэдг хэр, хьыбарыжьхэр, н.къ. Къызэрабжамкіэ, щысабийм нэхъыжьхэм я деж щызжи-хауэ е езым зжуихьэсыжауэ хуабжьу гурыхуэ Издин уэ-рэди 150-рэ пленкэхэм три-гъэтхаш.

родин бо 19 умень доли тодин у умень бо 19 умень доли тодин у годин и шанкур нахъвща Рущии хуабжыу ирогушкур сым и шанкур нахъвща Рэджэ. Ар спортсенкы цір- долу долу премень цір- долу долу премень и казаражнам за эпосухом еща казаражнам и за посужом еща казаражнам и думень цірху базам и дументом спорт ко- зуманым рустьыму нірху базам и дументом цірху базам и дументом цірху базам и дументом цірху базам и дументом у падаж роз къзакі у падаж роз къзакі у падаж роз казамнам и думень дамнам и думень дамнам и падамнам дамнам дамнам и падамнам дамнам дам

жьэгьухэр пъэлкъ Іузхухэм дыхуопажьэ. Хасэм гуапзу кърегьзблагьэ Адыгейм къекуалізхэр Адыгейм хэтэм зжэт лъхьа мыпъкумкіз къуажэм поликлиникэ дедгьящімыхамахуэжурналыр къыдыдогъэкі.

Уэ илжы пенсэм ушыйэ?
 Агіэ. Сэ университетым заочнэу сыщеджащ, курсищ къэзухащ. Итіанэ авиацэм сыхыхьащ, механик іэщіа-

●КъежьапІэ НасыпыфІэ ухъу, Нэхунэ!

Курыт шэныгьэ эригьэгьуэ тати, Приштинэ и университе тым (Югославие, Косовэ шэтысхьэну хуей Цей Нэхун:

шыплъагъухэм я гугъу къытхуэщыт, Рушди.

нынгьагрухам в гугру кынхуалыкт. Рушин кымх. Ингу ириныхын гурам улам урохьалы. С хуаб жыу спгу кюуэ ди ныбжышкэхэн иншихэр сектахэм зэрыхы-туршууд кынхызану, тылкы кыбазэу, дыккызану, тылкы псори дызатурыкуу ди льы хэм дышылгсунгу, фадэм. башкуар кынхызану, тылкы кыбазуа, дыккызану, тылкы кыбазуа, дыккызану, тылкы псори дызатурыкуу ди льы хэм дышылгсунгу, фадэм. башкуар жыран жыран кыбазуар жыран ууенц, адыгэрээ эммышід эц тэлкжэгру ди республікам имыксыным да псори дерайхам іншиксу адыгэрэл эммый эмм

Абазэ Абдулыхь куэд хузэфіокі

Асхьэд. - Махуэхьэблэ къуа жэ статус иратащ. Илъэ зыбжанэкіэ дежьащ абы жыпізмо дэтхэнэми къыгуроріу ахар кьынин зарыщы-тар. Ауэ нобэ республикэм и пашэхэри ціыху къызэры-гуэкіхэри ильэс куэдкіз зы-пэлпла І уахугъуэ дахэр къэ-хъуащ - Махуэхьэблэ къуа-жэ статус ирагащ. Сыт абы мыхьэнэуэ иІэр, ціыхухэм ауэ иджыщ Іуэхур зэпэщ щыхъуар. Ди Президент ТхьэкІушынэ Аслъэнджэрии, Парламентым и тхьэ-мадэ Хьэжыбеикъуэ Руслафейдэуэ къахуихьыр? А уп-щІэхэмкіэ зыхуэдгъэзащ ни, репатриантхэм ядэлажьэ хабээ ІуэхущІапіэхэм я лэжьакІуэхэри зэхыхьэри хэкужьым къэзыгъэзэжа-хэм я щыіэкіэ-псэукіэм и Іуэху зезыхуэ къулыкъущіа-піэм и унафэщі Гъукіэлі Ас-Іуэхур зэфіагъэкіащ. Сыт а статусым къыздихьынур? Псом япэу, къуажэр зыми ..., 007 гъэм УФ-м и Прави-оторм къндигъэкlащ

ришіэм къыхэкіыу, Махуэ-хьэблэ и Іэтащхьэу хахар Абазэ Абдулыхыщ. Мы щіа-лэращ ипэхэми къуажэ Іуэхухэр зэфіэзыгъэкіыу щытар. Иджы ар сыт хуэдэ Іуэхуми щыгъуазэу, къуажэ мылъкум и нэіэ тету щыты ну, куей зэіущіэхэм хэлэ жыхыыну и къалэнш. Ста жыхыыну и къалэнц, Ста-гусым нэгээрші Ізмалхари къвздехь - ди лъэлкэгьу-хэр Адыгейм къэкіузжурэ, Махуэхьэблэ щыпсэуну щіа-піз ирату зэрыщытам теты-нущ ноби. Уеблэмэ абы и льэныкъуэжіз ефізкуэнущ. Иджыпсту а ээфізкіхэр нэ-хъыбэ хъуну догугъэ. Пса-

"Псатьэм папицы, цыры бэджэнду ягурэ, къыщая мылькумкіз къужэмэ админстраца у нэ дащізькыну ізмал щыізкыну ізмал щыізкыну ізмал щыізкыну ізмал щыізкыну ізмал щыізкыну ізмал шыізкыну ізмал шыізкыну ізмал шыізкыну ізмалынды у папісэнізка зарымысьную уащыгугьым зарымысьную кануры ізмалынысьную кануры ізмалынысьную шізмалынысьную шізмалынысьую шізмалынысью; щіэ мэлъыхъуэ. - Іуэхубэ къытпэщылъщ дялэкіэ, - пещэ Абазэм. -Догугъэ игъуэм ахэри зэ-фіэтхыну. Дызыгъэгуш-хуэхэм ящыщщ къуажэ ціыкіум лъэбакъуэшхуэхэр зэричыр.

ЖЬАКІЭМЫКЪУЭ Іэминат. Мейкъуапэ куей

АБЕИКЪУЭ Шухьэиб:

Адэжь лъахэм зыщызгъэнщІыркъым

Бахъсэн къалэ щыпсэу Абеикъуэ Шухьэиб Иорданием шыІэ Сыуекъулыкъум пыщІа ІэщІагьэ зригъэ-гъуэтри, Иорданием и къэралыдзэм ильэс зыбжанэкІэ хэтащ. 1972 гьэл Къэбэрдей-Балъкъэрым къэкІуэ

 Хэкум къэзыгъэзэж дэтхэнэми кънкІур езым фІэкІа зытемыта турууарын, Уэ алья и муньэ ментурууарын, Уэ альяхы муньэ зышэжа гьуэгур сыг хурдэг, Шух кымб? Ун гурыльхэр кыйблухьу-нымк?э дэ!эныкургьу хэт кынг-хуэхуят?
Бахьсэн районым уылуы Магаг

мумумада — Бахкаси районым хикую Испъ-мей къуажъм къмщалъхуат ди адъ-бенкъу» дъяви, ау зипъс 15-м иту Хъкум ирашри, абы и бынкъм ху-ъс гъвшър натъ тухукумди. Ља-хър зы махуи зыщымытърища ди адъм дъри хъкупску дикънтъртад-жащ, ай-далъжуборъри кабозура-тритъ-ртаци. Дыкъншожу Хъкум къзк/ужъну ш1эхкумса щъъзк/ъ, тъунацъкъзкор захумшати. Імаа къэкіуэжыну шізхкуэнса шхыўна гуманкы эхэр захуэціаги, Ізмал имыгьуэтурэ ар дунейм шехыжым, мурад быдэ сшіаш ди адэ Мэзан къйдэмыхкуар сэ эзэгьэхьуліэну. СССР-мрэ Иорданиемрэ дипло-мат ээнышіэныгьэхэр яlэ хыуу, по-сольства къышцэзі удахым (1965 гъэрш), Хэкум сыкьэжіуэжыпэну сыграмматы ады шізсты.

сызэрылъа Іуэ тхылъих абы щ Іэслъ-хьащ, хуит сыкъамыщ Іурэ. Ебланэр зэгъэпэщыным яужь ситу, ХьэфІыцІэ Мухьэмэд щІалэ дыдэу Амман нэкІуаш. Сэ хэсашхьэм сы-

Америант мужь Со за шило зведу жотт, гаждышин узахуар шыгетхуэм, урыссей лигиоматхэм цынци целъблагъры, псори зы еррыскы бизъм дыкъмперыхуташ, Абдеж мукьмум сель Јудин зарин «Гориматъхуу ики имитъли Градии урыс консул Иоляков Валдимир си урыс консул Поляков Валдимир си учыс по пред пракуа вихуалир у учыс учыс пред пракуа вихуалир у учыс и къек Јуки Кыз Кан и си и къек Јуки Кыз Кан и си и къек Јуки Кыз Кан и си учыс кан и си учыс кан и си учыс пред пред пред учыс пред пред пред пред учыс пред пред пред учыс пред пред пред учыс учыс

сокІуэ. Совет лІыкІуэр щылажьэ унэм пэшышхуэ иІэт, къахуэкІуэхэр къыщрагьэблагьэу, абдеж щызэпсальэрэ зэбгьэдэкІыжу, абы адэкІэ уфІа-гьэкІынутэкъым. НэІуасэ схуэгъжкымутжъмм. Нэ1уасэ схуэ-хыуа Поляков Владимир къмсхуз-гуф1урэ къмпиксуукТум, хъмба-рыф1 къмэрибъскуикър къмъзуры-lyaт. «Нобэ щьш1эдаауэ мыбык1э укъмпикъм хъмунир. « жи1эурэ ф1экъус къмзикри, сзым и деж сыщ1ишап, льагуылъватумэ, ма-зиш п1алъэ къмзиту, сык1уэжы-жи1эт.

жиГаш.

- А махэр сыт хуэдэг үн дежкіз?

- Зы гъашіэр къмдобиясын из-тууші гъашіы хуэдуг ундууды ундуу ундууды ундууды ундуу у арықуапабтьомро сықым қіужыму құнт сықмызрашіамур даму кыстригьжіати, мазэря іныккум отруктуры ушмыйу, қазъратым сі Гужуу хэлыжыр ээфіэлтьжіри, СССР-м кыстура қуатылым дытъ-қызтысман, 1972 тызм дытъ-разэм и 2 махуэрт. Абы шытыуум Арофлотым и рейсеми ээпинірум Москва - Ереван - Бейрут - Амман қызтуар, қызыштырум сықы-суылуын қызыштыруы сықы-суылуын қызыштыруы сықы-суылуын қызыштыруы сықы-суылуын қызыштыры сықы-суылуын қызтуын қызыштыры сықы-суылуын қызыштыры сықы-суылуын қызыштыры сықы-суылуын қызыштыры сықы-суылуын қызыштыры сықысыкъыщикІащ. Апхуэдизрэ сызы-щІэхъуэпса Хэкум сыкъызэрыкІуэшізкуэпса Хэкум сыкіыгізрыкіуэ-жым си гур кип-акаууарти, спыагур гьэшіэгьўэнт, тельыджэт, къызэ-мыхыуліа шымыйэу кысшыху-жырт. Адэкіэ къызэбнэкіхэри тІз-кіун гузарынтэкээ, ауэ абыкіэ еп-льікі сиізтэкьым сэ.

льэкі сиіэтэкым сэ. ЩІымахуэр, абы льандэрэ апкуэдэ щІыІи сльэ-гьуакъым. Градус 30 щыІэт, уейг-сейт. Иорданием дунейм и щыты-кІэр нолым щынэскІэ щІыІэ дыдэу кіэр нолым шынжегі яціыл дыдау арат, сэ шіымахуэ гушіыіум сыккы-хэхутат. «Гъэмахуэм ук!уэжынц, иджыпсту уемыжкэ», - къызжа!эт куэдым, ауэ: «Мы гъэм сымылъ-атъуми, етіанэть-э сълатъунукь э щіымахуэр?» - жыс!эри сыкъежьэ-жат

жат.
УкъмздэкІуэжа щІмнальэм и нэхьмикьээхэм уахуэээн хуейуэ хабээ шыГэти, ШэджыхьэшГэ Му-кьэмэд (араг айы шыгэуу къмзіуж-хэм я Іуэху зезыхуэри) сыІушіаш. Кьэбэрдей щімнальэм сисмэ, сышыпсэун шімпіэкІэ хэдэ зэрызмыщІыр жесІащ, ауэ ди адэр Бахъ-сэн лъэныкъуэ зэрыщыщыр сэл льэлыкъуэ зэрыщыщыр ищІэрти, Іуэхутхьэбээшхуэ къыс-хуищІэри, сэри абыкІэ ситъэкІуащ. Абы льандэрэ Бахъсэн къалэ сы-

АОМ ГЬВИНДЭГЭ ВИЛАВИЛЬНЫЙ БЕВИЛИВИИ ОТ ВИВИТИТЕТЬ В ВИЗВИТЕТЬ В В ВИЗВИТЕТЬ В В ВИЗВИТЕТЬ В В ВИЗВИТЕТЬ В ВИЗВИТЕТЬ В В ВИЗВИТЕТЬ В ВИЗВИТЕТЬ В ВИЗВИ укърикІуэфа, ун лэжьыгъэу щытар сыт? Унагъуэ бгъэпсэун, бын ппІын

ходейно, ахори дату хіхуа?

«С эдэгэренлыміся), и плэнкымы рэ и Хяуўмрэ льагтунынгээ гуэр сщыгуўшуагысын. Ахруу ракушірыўдуар кышы бырыхым и деж, зафілмыкіын гутуруем пыніць хыму, усыжым рэ уй льэнкь у ахэтмэ, сын т хуэлэ гутуруен пыніш мэхэр, ульахом и Гутуу шаннші бал дэхымгээм гутуруй пыніш хуэр хуэр сын турал усым барагы бар хуеймэ, ахэри дауэ хъуа?
- Сэ сызэрепльымк э, и льэпкъым-рэ и Хэкумрэ льагьуныгъэ гуэр хузи э цыхуу эыхущ экъуар къы-щы эрыхьэм и деж, зыф эмык ын

ящыщщ нэхъапэ нэІуасэ схуэ-хъуахэм. Урысыбзэ хэмыту схуэщІэн Іуэху сыльыхьуэу къыщи-щІэм, абы и заводым сишэри щізм, абы и заводым сишэри Ізнатіз сыпэригьзуват. Пиіы хэ-мыльу лэжьыігэр гугьут, щіыма-хуэ уаема, узэлэжьыр гьущімэ, игъашізм анхуэдэ Іуэху ухэмыта-мэ, сызыхуежьар тыншауэ сху-жымыізну, ауэ хэт къызэупшіми, нэхьыфІ щымыІзу жысІэрт. Абы сыхэту, ХьэфІыцІэ Мухьэмэд нихьварі підмімі у жастэрі; мастырі; мастырі; марініці Мухазмізд наскі занакімі міфэк. С вары-раттыр зарымі міфэк. С вары-тучні, къмгэмыла Іуэу к Іуэры, Бахасні куейні у ніяфэнімі жуніда псорез сшіэрэ, етіуанэ махумі срад-каці, Сылаўучан, такомаліру кым-ножы: «Уэляхын, лей уэтка сн гу-тэм», - жибура, «Кэуэу, кымэф-какымі, - жызоіз. - Сыт, сыткыу-курайні мініцькані, ди і узухухм хэдоїухари: «Сэ сиўні ўрам Ас-кэрбій іныпіцькані, ди і узухухм хэдоїухари: «Сэ сиўні і Інатіз, апхуэдизу мыгугъуехьу, хуит къыс-хуэфшІмэ, згъэлэжьэнш», - жи. Апхуэфщимэ, згъэлэжьэнщэ, - жи. Ап-хуэдуу сыкьышыхугаац ильэс 16-к1э сыщылэжьа Бахьсэн райпом. Я гуэныхь сыхуейкъмы, бээ сыхуей-ми нэгьуэщ! зыгуэр сыхуэныкъуэ-мия лъэк! къамытъануя псори къыз-дэ1лыккъуащ, п!алъэ к!ыхъым къриубыдзу зыгуэри къэпщІэнтэ-къэ, сэри си ІзнатІэм сегугъуащ. Сыт хуэдэ Іуэху гугъу щымы Іами, си гупсысэр зыт: сэ си Хэку сиш. си лъэпкъ сыхэсш. сэ нэхърз нэхъ къулей дунейм теткъым. Арат си дежкІэ нэхъыщхьэри, абы псори

си дежкі э нэхьыщхьэри, аоы псори сщхьэщигьэкІырт.
— Уэр иэмыш фи кьуажэ шыш зы-гуэр кээкІуэжа? КъэмыкІуэжы-фами. хэт сымэ иэхь уигу къэкІрэ? Уи сабиить уэм шышу сыт уи иэту къышЦыхьжрэ?

Уп сабингьэм цышу сыт ун изух кышимых жэрг?

- Сэ сыкымцыкура Сыусныкы куражэр зы шэшэн кызбэлэр зы адыгэ кызбэлэр зы адыгэ кызбулжа гурайн куысбар сэ ээхэ сындыг куражэр зы адыгэ куражэр хэргээ кыймых кураж адыгэ хэргээ кураж адыгэ хэргээ кураж адыгээ хэргээ кураж адыгээ хэргээ кураж адыгээ хэргээ кыймүз нэүжэн. Абы шэшэн хырам сабийн хэргээ кызбүлэг адэг жэргэн шалэгээр, айсжи дышыгээры алыгэ. Кырам адыгый куй дыхуул адэг, адыга тыймыг адыг куй куй дыхуул адэг, адыга тыймыг адыг кыражыг, адэг кый кыражырга кый кыражыг адыг кыражыг кыражыг кыражыг адыг кыражыг адагын кыражыг адагын кыражыгын адагын кыражыгын адагын кыражыгын адагын кыражыгын адагын кыражыгын адагын адыгын адыгын адагын адагы дзун кенуэ дазуналгауэ аракымы, ауэ дызэрыадыгэм шкээхуэу дызэкъуигьзувэрт. Пэщ[эдээ еджап[э нэужым, дзэ Іуэхум пыщ[а училищэ сык]уауэ шыташ.

щэ сыкіуауэ цытаці,
— Шухьліб, ун алэр Хэкужым щальхуауэ, Бахьсэн куейн хыхьэ Исльэмей клуажэ кыншыххуауэ жыпіащ. Кымбгурыіуэ зэрыхьу-нуміэ, пухь нужь пкіахэм яныншы, Абы льахэр ибітыпынар кылыхэкІам сыткІэ ущыгьуазэ?
- Ап икІын хуей щІэхьуа псори хэт

ищІэжын, ауэ ди адэм жиІэжу зэхэс-хауэ сощІэ абы Хэкур ибгынэну зэ-рыхуэмеяр. ДэкІыну зызыгъэхьэзыымумында дамында нашагалуудардамында дамында дамында

дуу дого цыххыбарри дуней пеом пызэпльдогу шыттжым, тепеви-зоркд, ралиок1э захутх тюкјумка, кузд къмдурмају къмтшъхужу, и адом жет1эрт совет впастым Хэ-жур къмпхумышІмхужину икъу-жауз, къмбужми зыщалькув шін-піэри къужарн имыт-хуэтшжину. Арат къмтпъдос хъмбарри закуз-ра, рамихуму шіца хуэзупсыну, ихужий заратжыми. «Уэлгэми, ту, дуней пеори яхку-жами, Бахксінижь къемъжэми, бахуэмыщіми, Бахксінижь къеж-

яхуэмыщІын, Бахъсэныжь къежэ-хыу щытмэ, сыщальхуа щІыпІэр сэ

хуащ, Лэскэн льэныкьуэт щыпсэури, сыкТуэри зэзгьэльэгъуащ, иджыри дызэкТэльокТуэ. Абы кьы-дэкТуэу сэ къызэхэскТухьаш ди къуэшхэр щыпсэу Адыгейри, Къэрэшей-Шэрджэсри, хы ФІыцІэ Іуфэм Іус шапсыгъхэми я щІына-Іуфэм іус шапсыгъхэмп я щівына-льэри. Япэ дыдэ Іуащхьэмахуэ щыя эзэгъэльээгьуар, сыщыдэкІар сы-къыщыкІуэжа щІымахуэм и щІы-шыээ мазэрт икІи абдеж къызгурыІуащ Хэкур унІэмэ, узыпэмылъэ-щын гугъуехьрэ пхуэмыІэтын нэщ-

пазуянізну омним узвара кваху— Захуаннайра шылхуачтір ды-курги, шынэхыжыгітымрэ зы мынхуара хувей кемкаш, Си шы нэхыйцізр Хэкум куэдрэ кэ-куаш, дуневальз угихрэ кышэу-рэ лэжыш, игури и псэри хэльт, кэмірэжынун шутых, чу уна-куам, дуневара улам, чу уна-куам, дуневара улам, чу уна-мыра муку, Абыхм уемыдаіуу узахуейр шилом, уш шхы кырикьэльэ мэхьу. Абыхэм уемыдаПуэу узыхуейр пшПэмэ, уу шхьэ кьры-кПуэну псори уэ зыбогьэээхуэ е, жаГэр ядэпштэу, арэзы уадэхьун хуей мэхьу. Ди жагьуэ зэрыхьуши, къэкПуэжыну хуей цПыхухьухэр куэдкГэ изхьмбэш, бэмльхугьэхэм нэхърэ. Хэкур нэхъ зыфІэІэфІри ахэращ икІи мыбыкІэ къеІэ цІыхубзхэр зэрымащІэ дыдэм унагъуэ зиІэ цІыхухъухэр къелъахъэ. Абы щыІ эцІыхубзхэр мылажьэми мэхъу-ри, здэтыншым къикІыу къэкІуэ-жыну хуейкъым

- Ун унагьуэр мыбдеж хъунщ щы-бухуар, бынхэр Хэкум къыщы-

-Уи унагьсур мыбреж кумин шых бухуар, быйкур Хлукуя кышык бухуар, быйкур Хлукуя кышык бухуар, быйкур дикуму куминуу дыкьок[уужан, ди хыыджоб ир-шэкри, иххыми шык рыбодек кызыкур шык-кумут сенде, иххымж шык рыбо-гізуан классыр кынууан. - До дагруышыны классыр кынууан. - До дагруышыны кашжору улуш - Хлуки кызыны шык жылжур улуш - Хлуки кызыны шык жылжур улуш - Хлуки кызыны шык жылжур улуш - Хлуки кызыны шык шык кылуу жыл кызыны жылжур жылу жылы кызыны жылжур ды укумин кызыны жылжур жылу жылуу шык кумин кылуы шык урык кумин кылуы шык урык кумин кылуы шык урык кумин кылуы шык урык кумин кылуы шыкуум кумин жылы ырыг - Ун уыншагы зыра кумубо-дан урык кумин кумин жылууш кумин кумин зыны кумин кумин жылууш кумин кумин жылууш кумин кумин жылууш кумин жылууш кумин кумин жылуы шыкумин жылууш кумин кумин жылууш кумин жылууш кумин жылууш кумин жылууш кумин жылууш кумин жылууш кумин жылуу кымун жылуу кумин жылуу ку

рал хабзэхэр къызэпамыуду, гъуэгу пэжым ирикТуэу абыхэм я лъэр Хэкум щыувыжынымкІэ защІэгьэ-къуэныр си дежкІэ пщІэ зыпыль куэлыр си дежкэл пш зыпыл-кьалэнш. Со сикьыщыкуэкым эгьуэга дэ оныкь ургьум хуэдиз иджы къзынгээзжхэм жуэдиз шыгыүзазур эжес эго сиру кыз-зольытэ. Сэ эзхэгьж сшыркым мор Тыркум, мыдрейр Сирием е Иорданием кыйкыжаш, е мыр хэ-курысщи и гру утыпшаш, жысэу имышапхы иш ул эгрукым. Хэ-мун укънкъэжакъэ, аби укыбышалькум укымкыжакы, абы укышалгы хуам худау, я дахагыры ядыпы-агын хуейш, яшІрын ядыпы-вейш, ягуныкуултуухоры ядыпытын хуейш. Хэкурысым мухымыгуул-шуулуу, майоде цыншілі ыны-кым, шімгумі Хэкумі уахуафа-тикым. Апуход дадуун сі ядагыуу можуу кілкі ужахуу мажуы кілкі ужах ротууші тыуад салау, шімі ужах потууші тыуад салау, шімі ужах шылымкымунгіріі тууазуу-алымкымунгіріі тууазуугъэхъутэмэ, адэжь льахэр нэхъри ефІэкІуэнут, шэч хэмылъуи, зыду-

ефікіўліўт, шэч хэмыльун, зведу-жыніут,
— АТІ жылкіўзжыным в Нух-важністу сытым тет? Шыху куза кылкіўзарэ? А шэльситым сыт хуз-дужыны фікі?
— этажыны фікі?
— захонужум колкуржар машіэ пыхумарэк хыуму рімы шылагыу, ауэ зыіўуэнкіэ хыуму гутьусыгыухэм ящыштуэ мымкіўэтыжын школкіэ адаліэнык хуму, шымухэр кылага-стучач кылкіўзажам ўжылагаящыштэу имык Іуэтыжын цхьэк Іэ дад Іэпык зумэ, цыхухэр кьыдэт-кьэхмэ, кьэк Іуэжхэм я бжыг ъэр кэхьыбэ хьунцжыт Іами, Іуэхум те-гушхуэр мащ Іэ дыдэщ. Документ-

хэр зэф]этээхнэным пыш]а гугъусикым кылауриталхэм и гугту
сицыикыми, зи гъаш!эр а къэрадэльми, панагъле!уа, мылаку бтъдэльми, пене» и дэм, изгъуэш! гуэр
кыдэримкіми, зы паспортыр
кыдэримкіми, зы паспортыр
кыдэримкіми, зы паспортыр
кыдэримкіми, зы паспортыр
кыдэримкіми, пальз
наухамкіма; рабори кылиталі!
зхуркым, аубрысирктиті уимлім
хабэтум апкуэлу зэримадэм кыдхабэтум апкуэлу зэримадэм кыдхабэтум а пірбагу сажаку и
кымкум а пірбагу сажаку
шіммо...
— Тэ ди набукыми итхмр по-

Кыратуу мачасы — Дэди ныбжым итхэм нэхэрэ нэ-жыф [ш ахэр. Еджак[уэ къак]уэу кыф [ш ахэр. Еджак[уэ къак]узум мык]узжу къанэхэм ши]э лей яху-зоиц, нэхъыбэ ээраш[уым тыотьэгушхуу, сащы]уш]эк ш шызэхуэс-шэск[и жжыза)з: «Фыкъзыпльхуа-хэм нэхърэ фынухыф[ш] Феджэри хэм нэхърэ фынухьыфиц; Феджэри щ1 яныгь з зэвгьэгуэтащи, фык1уэжми фыкъанэми къэрал, жы-лагъуэ, льэпкь 1 узху зехуэным фыхуэ1эк1уэльэк1уэн хуейш. Фып-сэу, л1ыгъэ филиці» Апхуэдэу т1эк1у-т1эк1уурэ «къэдтьэушмэ», къэсынщ адыгэр щызэкъуэувэжын зэман.

зэман.
- Ди псалъэмакъм и кlэухыу, газетеджэхэм, хэкурысхэм, къзыгьэзэжахэм, къркуэжину зи гугьэхэм сыткlэ захуэбгьэзэнт, Шухьэнб?

гульытэншагээрэ пес шынагыкта имээ эхмгургуй ма хөхү ахом ун зужий к кохрусори шынгоун хүжи зүжий к колуусори шынгоун хүжий жанган жан

Зэрыгуры Іуэгъуэщи, абы щыгъуэ сэ адыгэбзэ хьэрфхэм сыкъеджэсэ адыйлбіз хьіэрфхэм сыккеджі-фыртакым, му эккурыс сызэрыхы-ужам апкуэдиякі эсригушкуэти, сызэрыядыгым и ын инэризу кызе-льытэрг апэдэльхубээкі в кыдам Пузху, дэзып-ыхіып урысыбээр обы, шуч хэмыныу, кофірыл апэ-дэльхубэякі эсызэреджэри сызэрыт-хэри.

хэри. «Адыгэ псалъэм» и къыдэкІыгъуэ кІыр жаІэнутэкъым абыхэм, ди га зетыр щІаджыкІыу щытамэ.

зетыр шаджыктыу шытамэ.
- Упсэу, Шухьэиб, уи гурыгьухэмкіи гурылъхэмкіи укъызэрыддэгуэшам папщІэ. Жьыщхьэ махуэ ухъу!

Епсэльар НЫБЭЖЬ Таисэш.

Мы мазэм илъэс 15 ирикъунущ Бадзэ Дженгиз и адэжь хэкум къызэригъэ зэжрэ, унагъуэ дахэу зэ-рыщыт!ысыжрэ. Ат!эми, нобэми и нэпсыр къыфіо-кіуэ и адэм и хэкур зэ нэхъ мыхъуми илъагъўну и нэр мыхьуми пльы вуну и нэр жъик вы шихь эквэ жар игу къвщихь эквэ, lyaщхьэмахуэ уардэрэ зи шlaгъым псынэпс къабзэхэр щежэх мэзхэмрэ ща хэпльэкіэ, а псор зыльа гъуну насып зимыlа и лъэпкъэгъу хэхэсхэм щегупсыскіэ. - Япэ дыдэу хэкум сыкъы-

Идаррэ Даринэрэ къызэ-рыдэкlуэтейм дыкlэльопль. - Дженгиз, хэкужьым къы-

хуэхъуапсэ уи адэжьхэм яхъыбар куэд зэхэпха-

Кавказ Ищхъэрэм зыплъыхьакіуэ къакіуэ-хэр сүрэт зытрахын тельыджэ күэд ирохьэліэ.

БАЛЗЭ Дженгиз:

«Жэнэт щІыналъэ» щІыжаІэр зы махуэ закъуэм зыхэсщІат

мыжьэ шіыпіэм ильэсищэ бжыгъэкіэ уисми «хэхэс» ціэр зэрыпкіэрымыхур наіўэ къёщі хамэ шіыпіэхэм щызэбгрыпхъа ди пъэпкъэгъухэм я гъащіэм. Сыт хуэдэ мыхьэнэ ефтрэт а псалъэм. Дженгиз, дауэ къыфхущытт фызыхэс-

хэр?
- Тыркум щыпсэу дэтхэн зы лъэпкъми, зэрысщіэжрэ, пщіэшхуэ къытхуащіу, дыадыгэщ жытіамэ, япэ драгъэщу фіэкіа
иужь дыкърамынэу дыкъемэл на правтье шуф фізіків кіракіаш. Ун упшізм жэуап нэс куэхкун за шапхья кьыпхуэскынш. Адыгэ кыракжы дыкындык дыкындык дыкындык дыкындык дыкындык дыкындык дыкындык дыкындык баркак б ли пщіэшхуэ щиіащ, иджы-ри щиіэщ. Сыт щхьэкіэ ри щизщ. Сыг щжээлэ жыпіэмэ, узыщытхыужыныр къезэгъыркъым, ауэ ады-гэм и щхьэри и псэри да-хэщ, хабээ ткіий иіэщ. Къэхэш, хабээ ткий инэш, Кьэ-бэрдейр Урьссейи дамэгу ээрыхуэххэрэ я зэхүакуу хуэдэр, пщіэ къвщыхуакці хамэ кьэрап щыххэс ады-гажуэх урьсьым, щхээж и шхээ (уэху ээрихуэжу, абы цыгтууэми рыри кътмен ицтууэми дыри кътмен хүмжырий дамуэгуэн, дыр хүмжыціу алхуэгуэн, дыр хүмжыціу алхуэгуэн, дыр хүмжыціу алхуэгуэн, дыр хүмжыціу алхуэгуэн, дыр хуэмжыціу алхуэгуэн, дыр жас пэтми, дызэрыадых жа кызтуунуау сцірэжы жа кызтуунуау сцірэжа жа кызтуунуау сцірэжа щкья ди щкья щегкы-ка къыткуихуау с сщізжыр-къым. Нобэр къыздэсым си деж къопсальэ Тыркум щызиіэ ныбжьэгъухэр, къысщоупщіз; си лъахэр зэрыдахэм, абы іэфіу сызэрыщыпсэум щхьэкІэ къы-

зэрышыпсэум шхьэидэ кыы-зохьуалсэ.
- Эн хэку исыж алыгэ-хэмэр шыпы хамэм шил-хэмэр шыпы хамэм шил-хэмэр зэрызэшхээ-ыялыр зэрызэшхээ-ыялыр зэрызэшхээ-ыялыр дэры зэрызышдэ-жырш, Ар хуабжыу сигу кооуэри, араш уи улш

ящіэ, сыт шхьэусыгьуэ хуэ-хъур шіалэгъўалэм анэ-

дэльхубзэр зэрамышэм?
- Дэ дыкъыщальхуари дыкъыщыхъуари езы ады-гэхэр зыхэтысхьэжурэ яухуа къуажэ цlыкlухэрт.

Изм дызэрыщыпсальэри, уэрамым дэтхэм дазэрыгу-рыlуэри ди анэдэлххуб-зэрт. Сэ ильэс 11-м сйту сыкъыджабш къужжм, къз-лшжуэм сярамаму сыстуам дари сыстуам дых ужжу дызатокъм. Иджы зи гуту сщі ак ъужжу цынух ды дых ужжу цынух ркъщээтжум ды нужу шынгоуфэну, щыри, нэхь щыпсэуфыну, щы-лэжьэфыну къалэхэм Іэп-хъуащ. Унагъ уэ щитіым нэс зыщіэхуэ унэшхуэхэм зы унагъуэ адыгэу хэсынкіи

унагъуб айыгзу хэсынкін кърнщ, кърнщ, хэмысынкін кърнщ, Аращи, сабийхэм хуэм-хуэмурэ яјэщіоху ээхамых адыгэбэзэр. - Лженгиз, ун алэжь шы-налъэм укъзкіуэжащ, уна-гъуз дахэ уніэщ. А псоми, шэч хэмылъу, супсэуугьуэ къмхэткиу, къьщіуякінніщ, къыхэлхыу къыщіэкіынщ, ауэ уигу шіэныкъуэ гуэр щыіэ иджыри? - Уи щхьэ закъуэм іу эхур тепщіыхькіэ зэфіэкіыу щы-

пыфІэ щымыГэу зыслъытэ жынт. Ауэ си Хэку сызэри пыфір щымыіну зыспытатьмыіт дую си Хжу сызэргісыжым кызыят гупсаху,
кама кызыят гупсаху,
кама кызыят гупсаху,
кама кызыяты кызыны сыкъыщыщіимыдаль, «шэрджэс» псальэр зэры-зэхахыу нэгъуэщіынэкіэ къызопль, я дзыхь къыза-

эльмамий, в паумы княжа-тьээ, пшів кънскувші. Сэ иджыри срикьэліакьым адыгэр дуней псом къы-ээрыщаціыху а ціэр зэхэ-выхам и гурыщів турэ къызжимыіауз. Фіьщ ун хэку унсыжы-ныр, ар зафіэмыкіуздам абы и уастру шіэрктым. абы пу астру шіэрктым. пышішіэми, нэхущым укъз-тэджу жэщ хэкух гур-уекьми, къыптехьэльэр-уекьми, кыыптехьэльэр-кьым, узыкуэлажыэр уехьми, къыптехьэльэр-къым, узыхуэлажьэр уи Хэкур зэрыарар гурэ псэ-кlэ бощіэри. Хамэ щыпіэм апхуэдэ лэжьыгъэ щыщеб-гъэкlyэкікіэ, ухуейми ухуэ-мейми, уи пшіэнтіэпсми уи мылъкуми ІэфІ гуэр щІокІ

Епсэльар НЭЩІЭПЫДЖЭ

600 600 600 600 600 600 • Адыгэхэм щхьэкІэ

Дахэщ, Іэрыхуэщ

ДАУЭМ ЦЫІУХЬЭКІЭ, шэрджэсым и Ізщэ-фащэ нэхъюфі дыдэмкіз вызэщіеузада. И Ізщэ-рэ и фащэкіз ар лъэпкъ куэдым къахощ, Азием дэнэ къзна, Европэми щыслъэгъуакъым шэрджэсым и нашэмрэ и фащэмрэ нэхъ дахэрэ нэхъ Ізрыхуэрэ. Хъан-Джэрий.

Абы и фІыгъэкІэ

СЫТ ХУЭДИЗ къытхунщіа дә фәрэкіыр япа дыда закхазыльхыа шарджэс бамльхугьамі Сыт хуадиз сабий ажалым късла абы и фіыгьакізі Ціыхум апкуа-да јуаутхыбабаз хуазыщізфа къэхъуакъым, аращ абы фіьщів щіыхуэфащар.

кызрэшенгшэрдия-сыш r mызака уу, адын з псори ди кызралышкуэри зэрыгушкуэ еджа-гьэшкуэш, нэхьыжьыфіш Хьупсырокыуэ Хьы-зыр Хьэжбэчыр и къуэр. Ар Хьэбэз (Кьэсей-кызблэ) къуажэм кыышальхуаш,

хьэдлэ) къуджэм къвіщальхуащ.

Ткакі у а, критик, лигературэм и тхыдэр
зырж Хьугсырокъуращ ди республиком шылсу адыгэхом яшышу ягр дыр филологие
шэныгьэхэм я доктор хьуар. Ар шелжаш
СССР-м шэныгьэхэмн эл жадемену Горокий
максим и шэр зезыкъэ Дунейпсо институтым
и асцивалитуль. "Пи и аспирантурэм. «Ди литературэм шэрджэс, урыс лъэпкъхэм я зэныбжьэгъугъэр къызэурыс льэлкьхэм и ээлысмыл ыт ыр кылыгыр рыхэшыр» ф]эщыгылыгыр ирчу абы итка рефератыр триухуауэ шыташ Кьэрэшей-Шэрджэсыр Урысейм зэрыхыхьэрэ ильэс 400 зэрырисыр Урысейм зэрыхыхьэрэ илъэс 400 зэрыри-къуам. Хьупсырокъуэм и гъащіэм и нэхьыбапіэр егъэджакіуэ лэжьыгъэ мытыншым триухуащ:

Къэрэшей-Шэрджэс къэрал пединститутым (иджы университетым) урысыбзэмрэ

ЗЭУЭ ЖЫСІЭНЩИ, адыгэ льэпкъым и зэкъуэтыныгъэм и Махуэ хэха къызэрагъэшlам гукіи псэкіи сыщыгуфіыкіащ. Адыгэр сыт щыгъуи, дэнэ щыіэми, адыгэщ, ар зыхэбгъэ-гъуэщэн нэгъуэщі льэпкъ щы

Ізкъым.
Тхыдэм дерс къыхэпхыныр Іущыгъэщ. Ди къэкlуэнур япэ-рейм емыщхъу дгъэпсын щхъэусыгъуэкlэ, а Махуэмлей хъункъым ди блэкlам дрихъункъым ди блэкlам дри-пльэжмэ. Ди нобэм и гугъу тщіымэ, ди льэлкъыр бэ-куэтэн шіэблэ къытшіэувэн куейш, Алауыз вырхын, де-фіэкіуэн шхьэкіз, нэхъынь, ре-наукьажыынды, нэхъышіэр нэ-хььшіэфру цытыпхээш,

«Сэ сыадыгэнц» жыпізу уи бгьэ утеуэныр зыми ищіыс-къым, уадыгэмэ, льэпкъым јузху хуэщіэ. Лэжьыгъэм сы-щыпэрытым зы махуэ сигу изгъэхуакъым си адэ сызэри-къуэр. СытІысыжами, си льэпкъым сэбэп сыхуэмыхъуу сыщысыфыркъым. 2002 гъэм къыщыщіэдзауэ си жэрдэмкіэ зым и ахъши-бо хъши хэмытч эым н альшиг-оо хыши лэмыггу, «Черкесия» ц1эр зыф1эсща ли-тературэ-художественнэ икlи бэдаущ-политикэ журнал ма-зищым зэ къыдызогъэк!. Ар нобэрей къалэнхэр зэфіэхы

Ди зэманыр зыгуэрхэм ямы-дэми, улэжьэныр нэхъыфl, дэми, улэжьэныр нэхьыфі, нэхь тынш хьуащ. Къэдвгьащ-тэт интерне тыр... Ліыхъу-жьыгъэ гъуэгуанэшхуэ къы-зэзынэкіа ди адыгэ лъэпкъым теухуауэ абы иратхауэ хъуар зыІэрызгъэхьауэ, журнал къыдэкІыгъуэ къэс щіэджы кІакІуэхэр нэІуасэ хузощі.

Мызэ-мытlэу и гугъу сщіащ піэщіыгъуэ блэкіам екіуэкіа Кавказ зауэм. Абы къыхэзгу-рыlyкlар аращ - дэ, адыгэм, къытщыщlа гущlыхьэм хуэдэ иlayэ нэгъуэщl лъэпкъ сщlэркъым сэ, апхуэдэ щы акъым Европэ псоми Азиеми. Абы ипкъ иткіэ умыгъэщіэгъуэн плъэкіыркъым адыгэхэр дыкъызэрызэтенар. Сыту жы-піэмэ, процентипші нэхь ды-

льэгъуауэ гущІэгъуншэу зэ-рыщытар къыбжеІэ адыгэм

рэм и унафэщіащ, егъэджакіуэхэм я щіэны-гъэм щыхагъахъуэ республикэ институтым и тым цыхагьахьуэ республикэ институтым и кафедрами и Иуххухэр ээригтьяХуаш, Кьэрэ-шей Шэрджэсым гуманитар къзуутэныгьэхэм-кэ и институтым и унафэшаш, КыШР-м и Президентым и чэнджэшэгьуаш, Шыххухам, и дъэлкъмы, къэралым я пашхьэ хьэтисыроккуэ Хызыыр фышлу шигэр пшлы-

шэ хъуакъым: педагогикэ, социальнэ щІэны-гъэхэмкІэ УФ-м и Академием хэтщ, Урысей Федерацэм, Къэрэшей-Шэрджэсым, Къэбэр-дей-Балъкъэрым, Адыгэ республикэхэм шіэныгъэхэмкіэ шіыхь зиіэ я лэжьакіуэщ, Зэ-ныбжьэгъугъэ орден. «Хэкум и пашхьэм шиіз фіьщіэм папщіэ» орденым и епліанэ нагъы-щэ зиіэ медаль, нэгъуэщіхэри къыхуагъэфэщащ, Мейкъуапэ дэт къэрал технологие уни-верситетым щыхь зи!э и докторщ, Урысей Федерацэм и Тхак!уэ хэм я союзым хэ тщ. Нобэ Хъызыр ди псэльэгъуэщ.

● Еджагъэшхуэм и псалъэ

Тхцэмахуэ хъун Махуэ

къезэуа цыху бжыгъэр хуэ-дипщікіэ нэхъыбэу зэрыщы-Хэти фіыуэ фощіэ, урыс

щыуагъэкъым. Ар егупсы-сауэ, мурад хэха иlэу зэхауб-ла льыгъажэш. Дигу къэдв-гъэгьэкыжыт Николай I пащтыхыым жиlауэ щыта псальэ-хэр: «Черкесиеращ, къыдэза-

дпішкіз пэльвіозу зэрівшкі-там. Псальэм папшіз, дії зы къуажэ шіым трахуну къыщьі теуэкіз, абы инуи ціыкіууи дэ-сым хуэдиз сэлэт бжыгьэм ленкэ сымэ, нэгьуэшіхэми за-Іэщэ къащтэрт. уэм и пэжыпіэр ятхыжащи, Кавказ зауэжьыр зы ліым и фіыщіэ яхудощі.

Адыгэм и щэныр, и пага-гъыр къыхощ, къащыщ[ар гъыр къыхощ, къащыщіар къащыщіами, итіани къате-кіуауэ ямыльытэу, я щхьэр льагэу Іэтарэ я къэкіуэнум щіэгупсысу я щіынальэр зэрауэхэр е дызэзауэхэракъым дэ дызыу ейр. Мыарэзыр зэгеу-кіэкіи, дуней тетыкіэкіи, щэн-

хабэжін, лыгьэкін зыхыхва-хэм зрагьэубакъым, ноби аращ зэрыщытыр. Щапхьэ ирокъу адыгэм Иорданым щаіэ пщіэмрэ щіыхымрэ. Ильэс зы-тіу и пэкіэ сэ Тыр-кум сыщыіати, сльэгъуащ «сы черкесщ» жыпіэмэ нэгъуэщіы нэкіэ хэти къызэроплъыр.

накіз хэти къызэропльыр. Хамэщівым къыщыкута сыт хуэдэ льэлікъми - осетинимі, изшэмним, къэрэшейми папшіз «черкес» зэрыжаізми куэд ды-украбова, Пэжым ухуейма, «черкес» псальэр зыграхар, ар зыкужаіра рэтэушіцтьым, атіз адыгэраші, Такідэм хыхьазу дуадыгэраці, Ткидэм кыквар дуреней псом дыкьызэраціы-ней псом дыкьызэраціы-та рьщахари (ди ады-заражуэкіыну зарыпыльыр зэракуэкіыну зэрыпыльыр офіэтэрээкым, абы икін си щкьзкі сеуваліэркым. Пэ у рысейи дышопсэу, ар нэхьыфі шіыным, егьэфіэ-кіуэным наха плавіін гупсы-си диіэкым. Адакіз, зыми

си диlэкъм. Адякlэ, зыми зышыдгъэгупшэ хэнункъм ар зэрынныр, дэ тхуэдэ льэпкь цынкуэм абы куэд кызэрытхуишар. А псоми емыльытарэ, дызышыпсэу кьэралым деж пэжыр шыжы-тіэн, урысымур дэрэ пэжы-тіэн, урысымур дэрэ пэжы-тіэн, урысымур дэрэ пэжы-пуры урысымур нэхэ-гуры урысымур нэхэ-гуры урысымур нэхэ-гуры урысымур нэхэ-туу науху-пухэмур изы-

гурыіуэгьуэ сщіынци, си жагьуэ мэку изгьуэщіхэм яткы-жам нэмыщі, Кавказ зауэм теухуауэ зыры зэрыдмыщіэр. Кызогьзув ехьзий- къехьзий хэмыту шыіэ дэфтэрхэмкіэ а зауэр зыхуэдар, абы къри-кіуар республикищми я адыгэ тхыдэтххэм ятхыжын хуейуэ. Абы къышыгьэльэгьчапхъэш адыгэхэмрэ урысхэмрэ ди зэхущытыкіэ пэжыр, ліэщіызэхущытыкы пыжыр, лыжыл гъуз блэкlам къэхъу а мыхъу-мыщlагъэм папщlэ нобэ псэу-хэм къуаншагъэ зэрабгъэдэ-мылъыр. Иджыри зэ къытезгъэзэ жынщи, апхуэдэ зэ ху-щытыкіэр щхьэпэнущ ипэкіэ дыбэкъуэн, зыдужьын пап-щІэ. Абы и лъабжьэри пэ-

жырщ. Зыдужьыным сэбэп хуохъу ди адыгэ республикищым, хамэ къэралхэм щыпсэу ди лъэпкъэгъухэм ди зэпыщ!эны-гъэр кlyэ пэтми нэхъ быдэ зэрыхъур. Шэч хэмылъу, а Іуэху-гъуэр нэхъри щІэгъэхуэбжьэім хуэлэжьэнущ ди Зэкъуэ-іныгъэм и махуэр. Абы къы-

Епсэльар КЪАНТЕМЫР Тыркубийщ.

Адыгэ хэкум и Іэфіа гьыр, абы и фімпъагъу-ныгъэр гум быдэу зэры-хэпщіар нэсу къыщыбгу-рыіуэнур абы и хьэуа къа-бэзм хукезэшачэ, и бгы уарджэмрэ псы уэр хэмрэ уарджэмрэ псы уэр хэмрэ уарджэным үшілілу зэман пычыгьуэ спхьэк!
мэш, Хамэ кьэраклэм хэгуэшауэ шыпсэу дн дээл
нэхэьфіу зыхэтшіэну
кьым, абыхэм я шапхьэкіз хэкуншэ гьашіэр зэрыкъэуатыншэр къыдгу-рымыіуэнумэ.

ПъЭПКЪЫР зэкъуэчауэ зэ-Прыпсэур гукъеуэшхуэщ, піэщіыгъуэ зыбжанэ хъуауз къыздетхьэкі «узщ». Ауэ ар хущхъуэншэкъым. Абы іззэгъуэ хуэхъуныр и къару кт хьынущ адыгэ унагъуэм.

Унагъуэм лъэпкъ зэкъуэу-дар зэрызэригъэгъуэты

Унагъуэм пъзикъ закъзу-дар з зрызаритъзгъузтъ-жам, ар зы къузпсу зарызо-нобъ ди тългъар загтеухуа-ри, нзіуасэ фахудоці Мэщг-кэ Муратэ Сонярэ я уна-гъуз тельыджэм.

Мурат и шбрэ засарубни-жам иблаузтамур, 1990 гъзы-ма иблаузтамур, 1990 гъзы-кар загорубни-жам иблаузтамур, 1990 гъзы-бы зигъзуащ спортсмен пъэрыхку. Таэккондомкіз кърэшей-Нізраржасьм и фе-дерацъм и къмзэтъ-эпэща-вахум ящими и къмзът-эпэца-вахум ящими и къмзът-эпэца-вахум ящими и къмзът-вахум и къмзът-ран-къмън абъ и кемпион фізщы-гьаціря къмзэрипъзицару-нытъэр мызэ-мыттру към-шикъкізър мыз-мыттру към-шикъкізър мыз-мыттру към-шикъкізър «Мурат и схумізщихькіэрэ, Мурат и ехъуліз ныгъэхэм къыщызэтемы ныгьэхэм кышцызэтемыу-выlзу хүщІзкурт пьагапіз-щізэр кыхызуным. Хэгьэт зиіз спортсменыр къэрал зэ-хуэмыджэм щыіащ, таэк-вондомкіз и ізкіуэтыяхіу-тыр дэнэ дежи нэрыгызгъу щищіу. 1995 гъм ар къы-щохутэ Америкэм. А игъз-сым щыщіедзэри Мурат а

Инжыдж цІыкІу ху03ЭШ

гъзув. Спортымкіз зэфіэкі пъагэ иіз пэтми, псынщіэтэ-къым и гъащіэр хамэ къэра-пым щызэтригъэпсыхьыну. Ауэ щІалэ ерыщым игу ириу-быдам зэрыхуэкІуар нобэ нэрылъагъущ. Ипщэ штатхэм къиІэпхъу-

кІыу Нью-Джерси штатым Іэпхьуэн къызыхэкІар а лъэ-,....алындында пты-ныкъуэм адыгэ хэр щып-сэууэ зэрызжихарат. - Ми хэкум ущыпэжыжыз-кіи, уи пъэпкъэгъухэм уахэт-мэ гум тель бом-

мэ гум тель бампіэр нэхь пхуегьэпсынщіэ. А гугъэ ІэфІырат сэри Нью-Джерси сызыхьар, - жеІэ Мурат.

А штатым щыпсэуну и мыгугъами, зыlущla адыгэмыгут-камік зыіўшіца зданз-хэм кажаханімым ін гум ндакым. Нью-Джерси дэт Адыгэ Фіышід Хасэм запи-шіэри, пъзнікі іухур Амеріі-кям жыджэру шізызіг-хэкіуа-тэхэм Мурат яхыхыаш, Ткы-яхуу ктэх Хасэм и хэшіа-лізу камін кыйкіа шідагэр фіы-уа къяціыхурат икін ятыэгыа-піэрт. Алкуээр захуэсэм я зыз-зырэші, турат и туратар, Ар нізуаса хуоха-уадыгэ пшашэ кызэрымы-кіуэм. Хаса-шэн дажэ зыбадыгэ пцашэ къызэрымы-кіуэм. Хьэл-щэн дахэ зыб-гьэдэль, пщашэ зэтеубы-дауэ, адыгэ хабэм тету гу-пым кьахэлыдыкі Соня уи тур имыхьэхуну щыттакым. Ар Кушу бжьэдыгъу льэп-кым ялхэут, и адэшхухэр хэкужьым шијэлхэук іым ялэх лезчица яхуэхэра. Си-

хэжужьый щинэпхъукный илэу псэулір яхуэхэхуар Си-риерат. Нужьків Америкэм кірэжхэри, я пьэпкъэтьухэм я гъусэу абдеж адыгэм и паабжьэр щагъэтыяльташ, (Пэщіыгъуэм щінгъуауэ забгрыдазауэ, зальэмыіэсу псэу адыгэхэр зэзыпхыжын уматуах Муматта Соцяра запсэу адыгэхэр эзэыпхыжын унагьуэу Муратрэ Сонярэ зэ-даццам и вагьуэр хэхэсхэр зыщыпсэу къэралым и мы-закъэу, хэкужыымкіи къы-щыблащ. Мурат и адэ-анэр, къы-

гуры и дальхуахэр абы щымыгу-фіыкіыу къэнакъым икіи нысэишыж хьэгъуэліыгъуэр и ужькіэ іэтауэ ар къызыдэ-

щ Тэр къызэрымык Туэт Иджыри къэс апхуэдиз гуа-пагъэрэ дахагъэрэ зыхужа-Тэу зэ хиха адэжь щ Тыналъэм япэу и пъэр зэрытеувам абы къару ин къыхилъхьауэ къыщыхъурт. - Хэхэсу псэу дэтхэнэ зы

адыгэми и пщіыхым хэкіырктым ктежьапіэ хуэхьуа Хэкур. Щыізу ктыщіэкінктым абы гукіз усэ хуэ кынкъым абы гукіз усэ хуэ-зымыуса. Сэри абы си пъэ зэрытеувар насып мыкіуэ-щіыжу зыхэсщіащ, - жеіз Соня.

Соня и адэ Ибрэхьим и адэжьхэр къызыдэкlа бжьэдыгъу хэгъуэгум зэкъым зэреблэгъар. Абы дежкІэ

зоральы рум цызы дызы-уастын Хэкүр фізу уззы-тельтатау ктару турым сылага уктару турым сылага уктару турым сылага уктару телатын кыргы имыплатуами, абы и теп-пьом, и дахагьом Мурат ап-курамжар у ихау тепсалы-кырти, Сони и нэгум кы-шинтэхыэр куратуаму тер дахам къзукуренкъ щівпів тельіджэр. Ар япл дыдэу щипъэткуам къзитащі и пащкая кымувар наум щі-та уктару абрася стару ши-гьэру абрася стаулізны-тыру абрася стаулізны-

гъэфіхэр зэрыщиіэм Мурат и адэ Пакъэрэ и анэ Баринэ

зышыгуфІыкІыр, къызы щалъхуа щІыналъэм пэжы-жьэми, адыгэ унагъуэ хьэлэ

жызмі, адыгэ унагтэу хызга-мят хызуаз эзрыпсэураці, Мурат із спорт ехуулізны-гьэхэм здэцыіз штатым нэхъри щыхигъжьуауэ жы-пізфынуці, абы кызгазіун-хаці таэквондом, хуиту бэ-ныым, кикбоксингым зы-цыкурагьасэ спорт еджа-піз, обращьть-зація у эрика-ри инджылизыбазжіз - К-DO IO. ри піджыны віды зэ-DOJO», ар адыгэбзэкіэ зэ-блзэкімэ, «Кіэщт и хэщіапіэ» бдзэкімэ, «Кіэшт и хэщіапіз-жиізу аращ. Мурат щіыгъуу еджапізм и іужухэр егьз-кіуатэ Куэш-Хьэблэ къуажэм къыдэкіа Къардэн Щамип. Ахэр лэжьэгъу пэж зэрызэ-хужъуам къинэмыщіауэ, къуэш щыпкъэу зэбгъэдэтщ зыр зым щІэгъэкъуэн хуэ

зыр зым Щізгізэльдэл адахуу, жуу, Мурат иухуа еджапізм зыщізыгьасжэм яхэтіц адыгэ ныбжывішізээри. Алхуэду зи ехъулізныгьэфіхэм иригушхуэхэм ящыщі къзбэрдей щІалэ Дыгулыбгъу Азэмэт. Дэтхэнэ и гъэсэнри Мурат зэригъэгушхуэным пылъщ, адыгагъэм и щапхъэкlэ зэхущытыкlэфl я кум зэрыдэлъыфынур наlуэ

хуещІ. Нобэ Америкэм зи Іужур щефіакіуэ щіалэм зэи зы-щигъэгъупщэркъым спортым хэзыша, зэрыціыкіурз къыдэлэжьа гъэсакіуэхэр. Апхуэдэу, япэ дыдэу щІалэм гу къылъитащ Алий-Бэрдыгу къылъитащ Алий-Бэрды-къуэ къуажэм бэнэк!э хуи-тымк!э гъэсак!узу щы!а Къущхъэ Борис. Мурат лъага-п!эщ!язэм нэсынымк!э ф!эщ-хъуныгъэ къыхэзылъхъахэм

хмуныгъв къвказавитальскахам анышищ Борис. Ики фіь-щізу хунщівір гъунэншэц. Адыгэр пээнкъву ціыты-нума, абы и пъабикър зы-гърбидана хуейр унагъу-ращ. Атіэ, хэкун пъякыжър я унагъуэм адыга пъапса инац. Япкъу дыгъз нурхами зыхащіз адэжь пъахоя и тафіатъви. Къхражу штагъззыхащІз адэжь пъйхэм и Ізфаігьыр, Къуажэм щагъз-кіуа тхымахуэхэр абыхэм я дежкіз гуимыхуму ягьэзэ-жынущ, Нанэ Баринэ яхун-пшэфіа адыгэ шхыныгьуэ-хэм, я дэльху, я шыптхур цыкіухэм ящыігтуу зрагъз-пъэтъуа Инжыдж ціыкіу пым зарахуэзаціным

пъэтъуа Инжыдж цыкку псым ахэр зэрыхуазашынум шэч хэлъкъым. Аракъэ хэкум и фылгаагъуныгъэ жыхуазру — Адэжь щынальэм къзвъезэжылэну фигу илъ? - а улщымкір зызыхуадгъэза Муратрэ Сонярэ Іэнкун хъуатуа гу лъзыхтарахаты. Лаум уэ гу лъыптэркъым. Дауи, абы ахэр зэкъым зэрырип-

абы ахэр зэкьым зэрырип-сэлтар.
- Жэши махуи абы согуп-сыс, - жеlэ Соня. - Ткым жи-юм, ар ди мурадш.
- Хэкум упээшцэ уп гъа-ща псор пхыфынукым, дапшэмим за абы и джэ ма-къым укъришэл1эжынуш. Дэри мыбыкіз ди гур шы къым, дыкъекІуэлІэжынущ - пещэ Соня и псалъэхэм Му

рат.
«Лъэпкъыр быдэщ, быдэмэ унагъуэр, ину блэнущ абы и вагъуэр», - щыжыващ ди адыгэ уэрэдхэм ящыш зым. Арагъэнщ зэпхар ди пъэпкъым и къэкІуэнури «Икъухьа адыгэ пъэпкъы; «пкыухыз адыгэ пьэлкыыр зэзышэліэжынур унагыуэм и къаруращ», жыпіэным фэ-рыщіыгъи егъэлеиныгъи хэлъкъым. Абы и щапхъэщ Кіэщт Муратрэ Сонярэ

БЕМЫРЗЭ Мухьэдин махуэ къэс

і н фэр н бийщ, замэ, сн лъахэ. рамы и фэр и онии, Армырамэ, си пъахэ, Уэ къэппъхуа ун сабийр Мыжурэпэкіэ піахыу, Уи мыкъупщхьэ, ун мылъ Къыуатынтэкъым ппіыну Зн Іужу пъэпкъ къыпхэмь Ищхъэрэщіым и бынхэм. Мэміуэдыя, хэккухьауэ.

Шокыўт вірку Анкара,

Хээрый щохьўр Шаміышіым,

Адэяк закумуні къэнам

Махуэ кіўэкыя хэмышіу.

Махуэ кіўэкыя хэмышіу.

Адэныярая, от пээнку экшіры,

Шыхуэ шылэм нахъб ейм

Нумыйхыту зу нг тышірь,

Жэнэт льахэу шыл хым

Шумыўствуу ун птыкары,

Тур фізмія сынахэуанстэу...

тхыдэ

Мейкъуапэ щыщіэдзауэ Адлер нэсу, Хы Іуфэ Іэгъуэблагъэхэрн хыхьэу, Адыгэ жыгхэм щодаущ я мэзыр,

Амі у у от подаўці я мэзыр, Адмігэ фізицыгы заціях рэрахкэр; мене рімен (Кара Аракэр); Шэнсь, Шкьэгуаці, Псыбэ, Марака (Кара Аракэр); Адмігэ тхыдэм сфізицу сыміэрыс, нікі ашціонджункі, си Хжу дах, Къысфізицы шыўгыр

къызыныж ХыФ Іыціэ нэпкъ щіэхахэм кхъухь къутахузу, Хыуей нэужьым укъыщысщыпыж...

Лъэпкъым

Бэлыхь пшэчахэм ун пліэр хуэбухуакь Уэ къыптегушхуэм пщигъуэтыжт удын Щыхьэткъэ бгыхэр, ахэм ялъэгъуакъы Лъэгуажьэмыщхэу щыува ун бын.

Уэ ун лъы жйр ягъажэу ер зн шыхьхэм Щагъэтхытхам и щыфэр хы Фыщэжь, Пщы абгъуз Бытырбыхум щекіуэкі пшь Щаіэтг и щытхху ліыукі Ермолыкъуэжь

Лъы хейр зыгъажэр ахэм ябжырт хахуэу, Псэ хейр зыгъэныр ахэм дежкіэ гуейт. Сабий дняхэр Псыжь и псыхьэлъахуэу, Бгьэш гъыбээм щіэт макъамэр лъы бахъейт

Щыгьыну ун щынальэр уэ къыпщахыу, Ун Хэку ухуимытыжу урикъуэн, Пэж дыдэу укууарыпэм няжь къыхахыу, Пхуащрыжырт хышдхы гъуэгур хыщцагь (

Ун ней, ун губжь, ун гыбээ узыукіахэм Уэ ябдэу ун Хы Анэм уніэпхэукіт. Романовхэ хуэхъуауэ хунг ун /Тъахэм Шыбадзэу ун лъы къабээр къыщіафык

Уплъамэ ипэ, къыплъыса дыджагъыр Къыпыткіути уи псэм, уи нэм щіэлъэдэжт

НЭХУЩ Мухьэмэд

Лъагъумыхъуныгъэм ису уафэ щІагъыр, Узытраукіэр фіыуэ плъагъу ун пэкт.

Укъызэплъэкімэ, ун хэку нжу къэбгъанэм Уэ къыпкіэлъыгъхэу бгыхэр кънтэджыкіт. Мы щіы хъурей етам н іыхъэ хапэм Уэ ун къякіуэнум сынхэр къыхищіыкіт.

Уегупсысат апщыгъуэм: «Докіуэдыпэр. Сыт тщіэнур? Дыкъннай іуэ нэші утыку...» «Щам щіыгум, - піэжьэжьащ щыуам и іупэр, Алыхым хуэдгъззэнктым дн щіыбынуі»

накъым а пъэбакъуэр пъэужьыншэу, щіэблэм нэпскіэ нобэ епшыныж. гъащіэм дыхатъхуатн насыпыншэу.. ыгъэсыфу гъыбзэр щагъэтыж.

А гъыбзэр, зжэпх закъуэмэ, къыхс Ун тхыдэ сабыр дыдэу ягъэжейм. Апхуэдэу щытми, ар хуэхъуну льо Уэ - Гимн зыхуэфащэм - Реквием.

нейр чэзуш, жаlакъым ауэ сытми. pp бгъшхъэм докі, къощэнтхъуэхыж адрейр. хамэ хэку ущыхэхэсу щытми, фlэщц. - хъужынщ къуршыщхън ун дунейр!

Ридадэ

Икін сахэплъэхункіэ, гур сіэпнхыу, Сэ зы гупсысэ къысхуощіэрэщіэж: Ридадэ ейр яхэмытыж абыхэм, И кхъащхьэри зы ціыхум имыщіэж.

Аршхьэкіэ Тэн ещіэ ж а зэманыжьу Тэмтэрэкъейм Мстислав къьщытеуар, Щысхьыншэ бий тхьэгъэпціым ди ліью Хьэджэсэкіэ къуагъкъуэщіу къыщеу:

Ридадэ ибгынауэ, псэ ерыщыр Гьэ миным нэблэгъауэ уэгум итт. Къытхэплъэхункіи гузэрыдзэ ищ Щіы псом щикъухьа лъэпкъым къі

Сыт хуэдэу ар шыпсэхурэг уафэ лъагэм Ди лъэпкъыр гъагъзу гущэхэр бэгъуам. Е щјэблэм къэзылъхуахэр нрипагэу, Лъэпкь щіыхьыр яіэтауэ илъэгъуам!

Ауэ кънужыгъзу Хэкум зэрышхъуакіуэр, Къуажищэхэр щысхьыншэу нутам, Зэгуэпу щым щыххэжти, къжъуа щхъэкіуэр Хунхьыжт Іэпкътъэпкъ, зэгуэрым зыхэтам.

Пелуаныр мис итіанэ къзушыжти И мащэ кіыфіыр къніэбэрэбыхьт,

ТХЬЭГЪЭПСЭУ Увжыкъуэ

И лъыщіэж джатэ Іэпщэр нубыдыжти, Шіы телъым къеіэу илъэс бжыгъэ ихът.

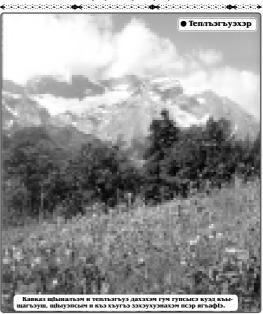
Аршхьэкіэ, зымн къыщимытікіэ кхъащхьэр, Езым къыхуэмыіэтт щіы мывзу жар. Зэманыр къэсти, псэр ихьэжт Тхьэ пащхьэм, Динжт Ридади и іэпкътьэпкъ ешар.

«Аргуэру сыту піэрэ къехыу уафэм Ридадэ и псэр щіым щіыщіыхьэжар, Иджыри сыт атіэ зыгъэгузавэр?» Щыжысіэм, сэ жэуапу згъуэтыжащ;

«Лъыщіэж кънлъхункіэ шынэу анэ ныбэр Бийм, пэжу, нобэ къримыгъэуж, Мыжурэкіэ адыгэ сабий нбэр Мыжыкъ гъэгушхуэу кърамыхьэкіыж.

Аршхьэкіэ лъым н пэбжу, ноби лъэпкъым Щокіыжыр хабзэ, бээ къыхуэнэжар, Икін щіэкіынуш, ещхь ціыху іэпкълъэпкт Мыхъужмэ зы адыгэу къэнэжар. Кіуэщынущ льэпкь кьарур, ціыхугьэ ф И кхьащхьэр пхъэнкінитьзу щагьэтыху, ліыукіхэм фэепль сынхэр хуагьэфащзу, Абы щіагьэплъу щіэблэр ягьэсжу....

Арыххэу кіуэдыжащ гъащіэншэ макъыр, Къыщинэри си гушіэм гугьэ нэху -А псэр щыіэнущ зы хъужыху си пъэнкъыр, Е пъэнкъым ээ Ридадэ къипъхужыху.

лятжия ліаксьуэми зэреджэр тету картэ грузээджжээр зэ-хуихыз-сыжащ Батрай. Кы-дэм къмзаушки (узуугьуу куэдым шыккэт технуэ тхы-лымпізац хэр. Ауэ псоми ефіэкіму зы пэш изыц Батрай - ар езыр шыла-жьэрш. Абы шіэльыр Еды-джым и лэжывытэхэм, кы-хууясым. Біртум къвшцы-хуа, Германием шыпсэа шір-ынтэліми ташів псор зыт-ритызамі за правиты по зага-ритызамі за правиты по зага-ритызамі за правиты заганами за правиты заганами по зага-ритызамі за правиты заганами заган

тхыдэр зэфlэгъэувэжынырц къикlya гъуэгуанэм ириплъз жынырщ. Иджыри къэс уры

жынырш, Иджыри къзс уры-сыбэзин адыгэбэзин ээрамы-дзэидауэ, нэгъуэш] льэгикъзам къахэидахэм адыгээм цихэидэ ятхахэр зы шкаф псо хъууэ иды абы. Съггу гъэш]эгъуэнт абыюм укъеджэну, зэрытха бээхэр уи н3/уасэ у, Ау э льэнкъ тхыдэр езы адыгэм

АВКАЗ зауэжьым и зэманым за хэкур зыфіэкіуэда насыпыншэхэм дыраблэщ Едыдж Батрай. Ар Тыркум щыш Елэмэ къуажэм къыщалъхуащ, абы ще-

жэм къыщалъхуащ, аоы ще-джащ, итІанэ, Германием кІуэри, и Іуэху щыдэкІыу, бзэщІэныгъэхэм елэжьу, адыгэхэм яфІ зыюль Іуэху-

शिवाध्यक्षात्रकारम् नाम्यास мыхын Тузху

Пэшкэхыр.

Кэй ШАШ Аныгэ Хасэдар а 1ухун архим архимуаган гэлж хэрх алыг хэх архим гьэувыіэн. Ар ящіэри, хэкум къихьэжын мурад зиіэхэм я гуащіэри я къарури нэкъ къебл хъуащ иужьрей илъэс-

кізебл хіуаші нужырёй инээсу-хэм, а мурадыр кызызуылан шыізін, зэкіз машізми, кызбарей-Валькызыми кызбарей-Валькызыми кызылгызэзжа адыгэхэр нобэ шопезу Напшык, Бахь-сэн, Шэджэм, Тэрч, Нарт-кьалэ, Дэалыкыуэкызуылы косова кыйкыжа адыгэхэры кызралхэм кынкыжа адыгахэры кызралхэм кынкыжау Ме къэралхэм кънкЫжауэ Ме-ккъуалэ щыпсэури мащіэ-къым. Иужьрей илъэс 35-м Къобэрдей-Балтъкъэрым Қырыгейм, Къэрэшей-Шэр-джэсым къатъззэжащдилъп-тыр миницым щиптым, Хэкум къэзыгъззэжа

къарет къыздагъэзэжа ралым, апхуэдэ гульытэр пэтми нэхъыбэ зэрыхъу-шэч хэлъкъым.

ум шэч хэлъкъым. Илъэсищэрэ щэ ныкъуэм к кјуэцікіэ щіэблэ іэджэ љащіэхъуащ хэкур зэгуэр рагъэбгынауэ щыта адыгэ-Кващизуеруан, алуу адыга адыга-зрагьзобгындуэ цыгга адыга-хэм, мелуан бжыгтахид ур ком текуулаг адыга адыга адыга кырга текуулагы адыга адыга кырга адыга адыга адыга кырга адыга адыга адыга адыга жары жара адыга адыга адыга жары жара адыга адыга адыга адыга жары жара адыга адыга адыга адыга жары жара адыга адыга адыга адыга адыга адыга жара жара адыга ады

кыбітхьэйц езы хэхэохэми абыхэм я Іуэхум и унафэр зыщынухэми. Хэхэс адыгээм я Іуэху къзышыхжейкіэ, щыжаіэ щыіэщ: «Кърекіуэж, щхьэ къзмыкіуэжрэ?». Езы хэхэс-хэм жаіз: Дршэж, щхьэ дамышэжрэ?» Тіури зэхэпщіы-кіын хуейщ, тіури, жыпіэну-рамэ, захуэщ.

орын циынункым Хэкум къззыгъззажазя каралыккун ухейци я бын-каралыккун ухейци я бын-каралык аралык аралык Кэзэран Балаккарым, Адыгейм, Къзрэшей-Шэр-муасын каралык шанык шызрагъзгуатынымкіз абыхам хуэфаща гульыг зүшцүрэ. Гражданства ухашцурэ. Гражданства ухашцурэ. Гражданства ухашцура. Гражданства ухашцура. Гражданства ухашцура. Гражданства ухаштура. Гражданства ухаштура ухаштура каралык аралык жана жан мэ, захуэщ. Хэкум къэзыгъэзэжхэм э-пъапсэ, пэжьыгъэ Іэна-э яІэн хуейщ, нэгъуэщІ джи пыщІащ а Іуэхум. Заджи пыйцащ а 1ужум; Абы кызкакыр Ізгадэгтэлгэл пицы мыххун ўзхуц ар. Кыз обрадей-Балькъэрин Ады-гейни я параментхэм хаб-эх хызрыны кызштай, «Ремай» да кыз обрадей-Балькыры ады барада барад шыпску адыгэсм апкуэдэ хуитыныгъз зэрадм цыкьат тохкуэ зи гугчу тшых хаб-зэр. Ауэ законым мыхынэ шинэнүр ар эрыбгээзэшэн мытьау хүхэгкмэш, Хлум кээмыгэээжахэм жогуу туркы эмишагээкээрэ нобэ? Зышцагъакъу, хаб эм кызэригь

УНЕИПСО Адыгэ Ха-сэм илъэсипаl и пэкlэ зэхиптахьауэ шыташ, программэ дэгьуэ. Хээсхэм и пащкы экмув кыаганхэр кышцыгьэльэгуаш, абы. Дунейпсо Адыгэ Хасэм

Дунейпсо Адыгэ Хасэм чэнджэш кызилильхыш хамэ къэралхэм щыпсэу адыгэхэм Къэбэрдей-Балк-къэрым, Адыгейм я уна-фэщіхэм зыпащіэн, ядэлэ-жыэн хуейуэ - Репатриант-хэм ятеухуауэ хабазм ипкъ хэм яге́уху́ау» хабээм инкы тикіз. Кырэшей-Шэрджэсми апхуэдэ закон къызэрыщащтэным шізкъң хуейщ,
Хэкум къэзыгъэзэжхэм унапіз, щіы иратын хуейуэ (Ізмаг зэрыхуагъухтіз) къекэум Дунейпсо Адып Хасэм
и программэм, абыкіз хъыбар ирагтышіэн хуейц, хэхэсхэм Адхэм и хасацисым хэтэм
Бээм и үзхури къышьтэльэтьуащ программэм,
й ктуху сшіыл урыксыб-

Бэм и Іуэхури къвщыр-гьэльэгуаці программам. Зи гугау сщівір урысыб-зэрш. Урысей Федерацэм зэрш. Урысей Федерацэм ининстерством гурыІуау, адыгэ щыпсу къврадхам урысыбээр шадж курсхэр къвщизэйстьэлэш кърнуш, апхуэдэ курс зыбжана иджыпстун мэлажы, ауэ илжывтьям арэзыукъншір-шэркыми. пракрами федерацам и пракрами федерацам и пракрами федерацам и разверення пракрами коным инка ижда урысыбээр пшјан хуейи, илинствами урысыбээр пшјан хуейи, илинствами урысыбээр пшјан куейи, илинствами урысыбээр шыта щ кама урысыбээр шыта щ кама урысыбээр урысыбээр урысыбээр урысыбээр урысыбээр урысейм и Ипш ицыналтымры ис пъэлкъхэм илыкурахам и зауша, ибы урасейм и Ипш ицыналтымры ис илинствами урасейм и Ипш ицыналтымры ис илыкурахам урасейм и Ипш ицыналтымра ис илыкурахам улыкурахам улакурахам ул

зымрэ Урысени и Ипша щівнапальную и спъликалм я півкіуэлям я звушіз. Абы къррихьопіят Мем и Прези-ктира пред пред пред кура у пред пред пред кура к

дыгэхэм я шаэблэм.

ХЬЭФІЫЩЭ Мухьэмэд,
Къэбэрдей Адыгэ Хасэм
и тхьэмадэ,
«Адыгэ псалъэ» газетым и
редактор нэхьышхьэ.

Напшыкра Миньодра щожари Тыркум, Сприем, Израйлым кубухаблата эхар
каналым кубухаблата эхар
каналым кубухаблата эхар
каналым кубухаблата эхар
каналым кан

Дэнэ къитхын нэмыцэхэм къыхузэрагъэпэща Іэмалхэм хцэдэ?

огэпыкъу. Батрайрэ Светланэрэ хъы-жэбзит! зэдагъvэташ - Гvнэджэбэлт зэдагьуэташ - Гунэх хүрэ Данзурэ. Гунэху ещанэ классым макјуэ, Данэху гьэ кьакіуэ школьм хуагъэхьэ-зыр. Пщашхээү кьышалтыуар Германиер арами, адыгэбээр дэгъуэу ящіэ, урысыбээми фіы дыдзу хэээгъэжащ.

Хэкум япэу къыщихьэжам...

льэлкь тхыдэр езы адыгэм кызыэримыгупсысыхжам ээ-ман жыжьэхэм псэуа Ізціа-гьэліхэм в Іздакьэщізьікэр щыкьэт техьуэу кьэзыльыгэ Батрай а псор адыгэбээм, урысыбээм къригьэтіэсэну мурад зыхуищіржащи, Тхьэм къзыхуээпищэ. ЭТХЭНЭ цыхум де ж-кіи нэхъ лъапіэр и хэкурш, абы сыт щы-тьуи псэр хуоіэ. Ауэ, уегуптыунтсэр хуогэ. Ауэ, уег ул-сысмэ, укъыщалъхуа, лъаб-жьэ щыпща щыпгэр, зэуэ зыкъэпГэту, пхъуэжынри тыншкъым. ИтГанэми, илъэс куэдкіэ щыпсэуа къэралыр къигьанэри, Іэмал къызэ-рыкъу экіыу, и хэк ужьым къигъэзэжащ Едыдж Батрай. Насыпышхуэщ къуэпс-кІэ узэпха щІыпІэмрэ цІых у кіз узэпха щыпізмуэ цых у-хэмрэ зэбгьэгьуэтыжыныр. Ар куэдым яхуээфіэкіыр-кьым, зэ нэхь мыхьуми зи адэжь щіынальэр зрагьэльа-гьуну я нэ къикіыу хамэ щіыпіэхэм щыпсэур дапщэ? адыгэхэм яфі зыхэль туэлу гъуэ куэд и Іэм къыпыкіыу илъэс 35-кіэ а къэралым Апхуэдэу къэхъуами, 1974 гъэм зи кіэн къикіахэм

ящыщт Батрай. - Гъуэгухэр зэхуэщlауэ Бузгухэр зхууэшауэ уургарид уургарид уургарид уургарид уургарид уургарид арган уургарид арган уургарид уургари налшык дыдагъэхьакъым, абы щыгъуэм Псыхуабэ дыкъыщыувы!эри, абык!э Іуащхъэмахуэ лъапэ ды-кіуащ. Дызэрыцыкіурэ ди адэжъхэм пльап!эу я!эр ара-

ликэм, Мейквуала коэмуэ марган карты карт псальэхэр зэхызагьэхы-жауэ шытыгьаш.

жауэ шытыгьаш, Тыркум сиlэпкъмфри, Гер-манием ильэс куэдкіэ сы-шыгсэуш, актуудурэ Быса-хэр къзышіэсіукіри, си адэжь хэрм къзэтэээжаш, Ткьэм игъэпсэу си ныбжьэгъу Къуникъуэ Асфар, хуафы къзызыіэтыкъуаш си доку-мент Іуэхухуэ кънныншэў ээфіэкіынымкіэ.

тхыдэм, бзэм, нэгъуэщІхэми

МЛОСОФИЕ шІэ-ПЫСБОЧТІЕ ЩІЗ-ныгъэхэм я док-куэдым зезыпщыт Едыдж Батрай и лэжьыгъэм унэтіы-ныгъэ куэд щызэхуухуэнащ. Абы къыдигъэкіащ адыгэ льэпкъым и щэнхабзэр, тхы-дэр, лексикэр дэгъуэу къыщыхьа щіэнгъуазэ. Ар тыр-кубзэкіэ, нэмыцэбзэкіэ дукубээкіэ, нэмьщэбээкіэ йу-нейм къкытехьащ, иджы адыгэбээкіэ зэредээкіыж. Анэдэльхубээр зымыщіяхэм нэхь тыншу эрагьэціыхун мурадиіэ, «Ээпсэльэгьхэр» эй фіэщыгъэ ткыльыр егъ-тьазыр Батрай. Абы нэхь тынш ищіынущ хамэ къэрал щыпсэу шэрджэсхэм я Іуэх у-ри. Гэлыфбейр нэхъ ціыкіухэм зэрырагъэцlыху тхылг щхьэхуэ адыгейхэм зэра щхьэхуэ адыгенхэм зэра-мы эр къилъытэри, ари игъэхьэзыращ Едыджым. Къищынэмыщауэ, хэхэсхэм жаlэжу зэхиха гушыlэхэр зэхуихьэсыжауэ, тхыльу къыдигъэкlыну егъэхьэзыр Этнологием, тхыдэм, бээм я лъэныкъуэкІэ щІэныгъэя лыэныкы эр куэд мэхьу, ахэр хуэм-хуэмурэ ди пащ-кьэ къызэрихьэнум шэч хэлькъым.

къэгупсыса хэлъкъым

Э ДЫКЪЫЗЫХЭКІА пъэпкъым и блэкіар жыжьэ къыщожьэ кымін тхыдэ къулей иізу кьогьуэгурыкіуэ, жеіэ ди псэльэгьум. Яфіэгъшіэгьуэн гуэр къыбдальэгьуа гъузи гуэр къыбдальтэгуа-мэ, зыгуэрхэм жаГэнкГэ жэху, ар уэ къэбгупсысым кауэ, Мис алхуэд гупсысэм гэлш дээгэрхэм. Сэ эзхуэс-хээс атхылжэм, къэрал ээ-хуэмыджэм, къэрал ээ-хуэмыджэм къышысшжуа-хэм, псалъэм папшэ, къиз-джыбща прыгэ хабээм, Хъ-шыр Чылар ягр эарам, Хъ-нам теруару чымыш гуэрым фэгъэшЗэгъуэну иткыжахэр, Ахэр хамэ къэралхэм шыlэ тхылжэм кГэш (-КэшЦург) а къыщыгъэлъэгъуакіэ, ди ціыхухэм ящіэнукъым. Иджыпсту нэхъыщхьэу сызэ-лэжьхэм ящыщщ мис ахэр лэжьхэм ящышц мис ахэр урысыбээм къытеэгьэласэ у ду нейм къытеэгьэхьэныр. Пэкш, мыр зы ціыхум и щхьз акъуэкіэ зэфіэкіыну іу эхукым, ауэ, спонсорхэр къэгьуэтмэ, ди лъэпкъми, ди гъунэгъухэми яфІэгъэщІэ-Іэщ, тхылъу къыдэгъэкіын хуейуэ. Мы флъагъу тхылъ

хуейуэ, Мы фльагу тхыль комыр мун комыр шазхуусхьэсар си цисьям цисьай хумэсхьэсар си цисьям цисьам комыр жүн комыр ком

Адыгагъэ хъужыр сыт?

X АМЭ щІынальэт ды-къыщальхуари, - игу къегъэкіыж Батрай, дыкъызыхэкlа лъэпкъым къыдекlуэкlа псори зыхэт-лъхьэным щіэхьуэпсырт ди адэ-анэхэр, адэшхуэ-анэш-хуэхэр. Абы щыгъуэм адыгэу

дакъыхэщыныр емыкІушхуэт КІэщІу жыпІэмэ, адыгагьэм дытетмэ, адрейх

ущытыным мыхьэнэшхуэ иlэу къэтлъыт эрт, lейкlэ адрейхэм

КІзщіў жыпізмэ, адыгатээм дытетмэ, адпейтамэ, адыгатым, адыгатым,

Зы дыхъужын папщіэ

ТХЫДЭм утслэг... уи лъэпкъым и блэкlам фівіуэ ущыгъуазэмэ, гупсысэкіэ гъэщіэтъуэн къыхэпхыу къвщіэкіынщ, зыгуэлых учалых рым узэрыхуиунэтіри шэ-чыншэщ. Батрай сытым чыншэш. Батрай сытым адыгэм адыгэм адыгэм иlыгьа щlыр иlэжу, и бжыгьэу щытагам хуэдиз хъужу дызээбгьэрэсыжыныр насып псоми я щжээу. «Алхуарэ насып шlэх зэрыдмыгъуэтынур жээкыц. же!э абы. - 3 и гугъу сшlыр хамэ шlып!эхэм гугъу сщівір хамэ шівіпізхам шівіпізхам шікіхужа дія и льяпка-трухар адляж шівінальям къешэлізкамінарій, на бузур діяштіся къральім шівітівішкью.
Сът шкалай жылізма, ар зазаітьзэзхуран хурейр жылагруз эзгукальнігьзжуркью шівіху шкалуу згурэрым и зэфізікійськомі, Ар каларалі ухуу, жылкар пыўхыкіам тету шктыхурам.

фізикіонські, Аркезрал Іузу, жылкоз пыухыкіям тету щытыпхъзщ. Германнер кылиштэм, Германнер кылиштэм, Берманнер кылиштэм, Берман б

НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэ. Напильк - Мейкъуала

Хъущт (Кайе) Рауф Тыркум и къалащхьэ Анкара къы-цыхъуащ, шапсыгъ адыгэ и къллащхъэ Анкара къы-щыхъуащ, шапсыгъ адыгы ліакъуэм щыщщ, 1993 гъз лъандэрэ Налшык щопсэу, КъБКъУ-м инджы-

адажь льахэм къыщумы-гьузтауэ ара?
- Сщіэркъым ар зэрыжыс-ізнур, си ныбжьэгъухэми псэльэгъу къысхуэхъухэми зыкъыстрамыгъэхьэлъэну. зыкъыстрамыгьэхьэльэну, ди псальэмакыр нахъ псын-щіэ ящіыну хувчуэ арагьэнт, гурысыбзаращ нахъыбэрэ ды-зэрыпсэльар, адыгэбээкіэ фізхус, сэлам ехыж хузда-хэр къызгурыіўуэ араш, —Рауф, Хэкум укъэкіуэжы-ным...абы. кьэры-уэтышіз Туахуар вызэтейуальным

туру кэт уззый-кэльэгь-гу-Биж дынду, туруугт-кэльы-гуу симынамэ, си турхур алхуу ару мыхунун хуру бий туруу бий т

Налшык фіыуэ сольагъу

щихьэ жам зыхэлщіа гуры-шізхір сыт хуралз?
- Пэжым ухуйма, дыкъыз-рыкіуа кокумльатэм сыкъм-мыкіну щхьэ сымыгъззэжра жысізу сыкъздавиат, гьэми уз хуабам къыхабакъукіыу бжыхьза уэтіпсытіым дыкъы-хэзыхьа кжурыльатэр щетіы-сэха Минвод аэропортыр ап-узальжа ккурыльатэр щетіысэха Минвоб, аэропортыр ап-хуэдиясія, ківьфіт, щівіоти. Зы къэралым укънщыхъуауз адрейм зыхэбгьэзэгьэну, щівныгья, ізщіагьэ щызэб-гьэгъуэтыну, іуаху щызэте-бублэну икъу-кіз гугьущ. А гугъужызми са-

хъвравнау иджат. Мажид ткъруськопар Абыхами, я гу-яднагозор фів двадру ишізр-яных сыхуейксым, къвпте-ти, ахор къвызкуатыныя за-кијагъу задахкури. Хакур къв-зажијуваш, куадым најука-вых уащіаш. «Куажа муужь, Нами къвзикіащ Налижь нур си нагу къвщізатъз-еджакую сыкурну сыхуейма, хърди, сыт си фо дакіми, за-рижакую сыкурну сыхуейма, хърди, сыт си фо дакіми, за-урату куартахкыми, Къбкъз-м нагизи сыщіальням тезу-уату куартахкыми, Къбкъз-м кыну си си фо дакіми, за-урату куартахкыми, къбрай-му кыну си си фо дакіми, за-урату куартахкыми, къбкъз-му кыну сихуейижакъвыми, су-уату куартахкыми, къврайнуя при жыну сихуейижакъвыми, къзаухами. пэжц, уи Іуэху щыдэбгъэкІы-ну тыншкъым. - Абы и лъэныкъуэкІэ, уи

хэм кындагызсачэг ожаа-мий лізужыгыз эзхужыда-хэр кындыдогызк. Цівах 20-м ноблагы цолажыз ди деж, ахэр псори льахэх шынды, кызкіуз жын. Сыт апхуз-дау шіышытыр жыпізу укъыза-рызаулші шыми

тьотьуатыну, наминик къзкуз-ка зври ката ка зври ка зври ка зври ката ка зври ката ка зври ката ка зври ката ка зври ка з

●Ди псэлъэгъухэр

хэм я лъэр Хэкум щыувы-жынымкіэ дэіэпыкъуэгъу сахуэхъунуи сызэрыхуеяр, ауз абыхэм я нэхъыбэм я тхылъкъыпык і вымин, а тузкум сы-къыпык і вымащ. Си дежкі з нэхъ тыншщ і знаті эм пыщіа і уэху псори сэ езым зэфіэс-хыну.

хыну.
- Илъэс зыбжанэ хъуауэ
Налшык ущыщыпсэукіэ. ум
унэціэджэгъухэм ящыщ
къзбгъузтыжауэ, нэјуасэ у аху эх ъ у ау з кънщізкіннщ... - Пэжым ухуеймэ, сэ езым

 Пэжым ухуеймэ, сэ езым икъук!э мащ!эщ абы теухуауэ сщ!ар. Къэбэрдей-Балъкъэ-рым щыпсэу Хъущтхэ ящыщ рым щыпсэу Хъущтха ящыш сазыгъацыхуари, Шапсы-гъым щыІз ди Іьхьпыхэми нау-къузш Наимищ Апкуэдэ заман куздра къытхуимыхуэми, Із-мал дызэри]якіз дызэкіз-лъокіуз, дызэрольагъу.

• Алыгэхэм шхьэкІэ

Пасэрей аъэпкъыжь

Д Э ДЫЗЫЩШБГЬУАЗЭ тхыдэм япэ льэбакъуэ дээьча льэпкъхэм ящыщи шэрджэсхэр, Кавка-выр япэ дыдэ псэупІэ зыхуэхъуа пасэрей лъэпкъ-

Щербинэ Ф.А.

Ш ЭРДЖЭСХЭМ я Матарххэр (Тмутаракань) гьанэціаліз жыг, жызум хадэхэм ціагьанэ къалэ ціэрацізіц, гьанэціаліз хьэсахэм кваухэурсиклауэ. А къалэм жарамыкізхэр ціяс-цізмура цызэмххыэ, абыхэм кърохыза жыжыэ кънкі сатууцізхэри.

ЩІэблэр зыщІапІыкІыр

ЛЫГЪЭМ паці цыкьым шэрджэсхэм, я щіэблар діапівкі абы, хахузу, бэшэчу, я адэ-анэхэм, я нэхыжыхэм піціэ хуащіу къагъэтэджын папіціэ. Кантемир Дмитрий.

Хэку зимыіэр сыту насыпыншэ!

УДЖЫХЪУ Исам

Тхыдэ гъуэгуанэхэм я джэрпэджэжхэр

Жэщ зекіуэныр кьохьу Кьыщыхэхыжьэ Сн гупсысэ щхээм кьищхьэрыуам. Сыхешэжий блэкіа жыжьэм, Кьобэуэжыр тхыдэм и хьэуар. Сытехьащ ныжэбм

Сыткуміц пымум.

Сыткумі діямум.

Туугум тамадар къзьтызоджыкіыж.

Пэшірыткуміцэ ныбжьхэм

Я глэужку

Зы гкузгу іыхьэ пащхэм щотэджыж:

Мыр си пъахэм

И пъэххэн дышэш.

Нартижь пашсэм хабээр щошууей.

ъышхуэм къыдоплъей дуней**р..**.

Нэгум щіэтщ иджы Нэгъуэщі лъэхъэнэ: Нэгъуэщі лъххънэ: Адэжь хэкум тонкіэ къыхэуа Бийм пэщіэтщ бгырысыр Ліэн-къэнэну, Хунтыныгьэщ льэпкъыр щіэзэуар. Губкым, Зауэм

зауэм Ехьыр псори, ешхыр, Лей зэрахьэм мывэр кънгъэчащ. Ауэ игъэлъахъшэу и щхьэр, Лъахэм Бийм мэскъалкіэ худимычыха...

Гъуэгу ещанэр -Ар Истамбылакіуэщ: Гур зыкъутэ гъуэгум я гъуэгужщ, -Сабий къупщхьэ Сабий къўпшхьэ
Гъузгум тегльщ Ізпліакіузу,
Ліыжы жызкізхум и щхьэр егьенж.
Гьатхэ пщіащзу
Щіалэ, пщащэ шырхэр,
Зи къабзать, дахагтээр зэнзэныпс
Пщащухэр ящіащи гьэр
Хьэ щыльхухэм, Гъыбзэ къзіум късжэбзэхыр нэпс. Хы Фіыціэжьым и толъкъун лы фыціэжьым и толькъун Къзджалэм Къзгъззэншэу жьэдельафэ кхъухь. Зы пъэпкъ псо Щысхыншэу ягьэджалъэ, Зы пъэпкъ псо щыгушхуэм щракъухь. Гъунэгъу пэжу

пын, пэчысын працый сагу. Нэжьгъущімдзэу Дзэр тхузэрагъэшхыр Бгъэжь нэпсейхэм, дащіу хэутэн...

Гъуэгу епліанэрщ Нэгум щіокі Апсы Хызунылдым Кышципхуащин нэр, Ищіэркым щыізжу гущіэгьу льэпкь. Ауэ пальзидакьым Пэякым мысэр. Шэрджэк кьалэ, Мейкъуапэ, Налшыч -зылі и быну Льэпкъыр щызэгъусэм Гуауэм и нэхъ хьэльэри пхуошэч...

Зэщінмыхыу нджырн шы-уанэр, Лъэпкъым ноби пещэр и гъуэгуанэм. Сирие, Хьэлэб

МЕРЭТЫКЪУЭ Метин Адэжь щІынальэ

Адэжь щіынальэм и кіздахъуэм Сыкъыщіэкіатэм удз гъэгъауэ, Іэфіыгъэм гъащіэр щыз ищіынт Псжугъуэр си псэм щыхэпщынт Адэжь щынагьэм и къурш щагъым Си гъащіэр псыуэ къыщежьатэм, Гуфіэгьуэ защіэр ехсьхынг, Къуршыбгъэ лъагэр псым къищынт. Голландие, Амстер

Хамэ къэрал щыпсэу ди лъэпкъэгъухэм я усыгъэхэр

ХЬЭВЖОКЪУЭ Маждэ

Къэбэрдейр япэ щыслъэгъуам

Си псэр егъафіэ си Хэку дахащэм, Фыкъысхузупсэу тыгъэ схуэфщіам Зыхещіэр нобэ къару иныщэ Гухэлъ гуапагъкіэ мы сигу вгъэнщіам.

Гьунэ зимыіэщ а гугъэ дахэр, Ар къыджуэжу хэткін куэдынт. Гьащіэм и Іэфіыр иджы си лъахэщ, Мы дунеягъэр сэркіэ жэнэтщ.

Срихьэщіэ лъапіэщ адэжь щіыналъ Гурыщіэ къабзэр сэ си андезщ; Уэ бдэсльэгъуакъым зы фэрыщіыг Сыбогъэгушхуэ, дзыхь узогъэз.

Сыюнгы ум.,у... Дамэ схуэхьуакІэш сэ насып нныр, Кьуалэбэу ціыкіуу псэм къслъэтыхь. Сыхьуаш нэхь бжьыфіэ, уэращ си диныр, Ун льагъуныгъэм си псэр и тыхьш, США, Нью-Йорк

нимеі ЖісіШЄФА

ЯгъэкІуэдыр си адыгэщ

(Уэрэд) нунагъуэм бзэ нлъыжкъым, рынунаг вузч озэ навыжквым, Хабзэ хэлъктым, гу и!эжктым. Хабзэ хэлъу гу зи!ахэм Я !эпктатэпктым псэ хэлтыжктым.

Шыжым си бгъэр пхнудащ, Хьэжьым си гур къритхъащ, Джэдум си лъыр ирифащ, Тыжьым бжьакъуэр фінгъэн

Тырку, Аладжэ

ТІЭШ Хьэмид

Ічашхьэмахуэ

Іуащхьэмахуэу уэсу тельым Жэщи махуи нэпсыр щюж. Щіым и бынхэр щикъухь Магъыр ар, имыщізу еш.

Адэжь Хэкум нобэ исыр Ди нэ-ди псэу фыдолъагъу. Димыягъзу, димылажьзу Дыфпэіэщіэщ къытхуэвгъэгъу.

іуащхвэмахуэ дымыйтвагыў. Я нэхъ дахэу щіэтщ ди нэгу Хамэ щіыпіэ дыщыпсэуми, Дрогушхуэ - ар ди хэкущ.

Дн анэ дахэу дн Хэкужь, Ди нэхъыжьхэр димыізж Хамэ щіыпіэм дыкъыумь Дурибынкъэ - дынэшэж.

Сыт ди лажьэр, ди Хэкужьыр Дымылъагъуурэ доліэж. Ди адэр піами, ди анэр псэукъэ?! Ціыкіуи ини дывгъэкіуэж.

ЛЫ зыукіым бэлыхыыр Ильэс бжыгъэкіэ еух. Мыухыжу ттель бэлыхыым Дигу хегъэщіыр, лъэр тфіыщех.

Лыуэ ттелъыр дыдымейми, Къупшхъэу ди!эр Хэкум ейш Дынэшэж ун деж нэхъ псын Адэжь лъахэу Къэбэрдей!

ЧУРЕЙ Мухьэрэм

Фыжей!

Жей Іэфіым фэ тхъу тефхынщ Пщащэфі е щіалэфі фыхъунщ. Пщащэр унагъуэ нхъэнщ, Щіалэм щхьэгъусэ ніэнщ...

Адыгагъэми зихъумэжынщ, Зы нэрыбги мыкіуэдыжын.

Фыкъзушмэ, фыщіегъуэжынщ. Аращи, быдзу фыжей, Фызыхэсхэм фыщіагъэхъей. Кіэржъуэнщ фэрыншэу дунейр, Хамэпсми фимыгъэпскіынщ.

Хамэпссиь ү......

Фыжей, гупсысэныр зи жагъуэр, Зи щхьь куцым суахэр пшагъуз.
Фыжей, си шыр цыкіухэ, фыжей,
Жагъуэгъухэм фыщагъжьей.

Тырку, Мерзафон

ХЪУНЭГУ Надия

Гугъэ

Сэ сызэредзэ гьащіэм пхъэ къуэщін Ауэ къжъуакъым зэн сыщыгужьей, Абы срихьэжьэм, къзукъубийуэ, коло сриможноги, колукъўоннуэ, Къззырш гугьэр - ар си кхъуафэжьейщ, Арш хэхэс гъашіэм и бэлыхь т отъкъуным Сыщіямытьафэу сызыіыгъыр сэ. Арш къзылтыхкуэр сэ сызыщізкъуныр, Аращ незыджэр, си хэку, ун деж псэр.

Хэхэс гъашІэ

Си лъэпкъ псалъэжьхэр гъуэгу гъуэмылэу Гъуэгуанэ сытеувэжащ. Іэр къншияуэ Хэкур къаплъэу къысщыхъури, псэр къэушыжащ...

Пщіыхьэпіэр кънгупсысами сн гум, сн хэхэс гъащіэм сохутэж. Арщхьэкіэ къоблэ адэжь жьэгур, Гур здэщыіэм псэр мэкіуэ ж.

ЛУ Джихьэн

Хамэщіым и «фіыщіэ»

Ди пъэпикъым и цыху
Къаслиым хуэпэжу щымыту
Къаслиым хуэпэжу щымыту
Къаслиым хуэпэжу шымыту
Бащіря зы махуи хыхыакъым,
Биро трацийству хазгандыр тхъумэжу
Биро трацийству хазгандыр тхъумэжу
Биро трацийству хазгандар трацийству Тырку, Бурсэ
Тырку, Бурсэ

ТХЬЭЗЭП/ТЪ Фозий

Адыгэм илъ Іэлыр щожэхри си лъынтхуэм...

И бзийхэм сагъафіэу сесакъым Хэку дыщэм, Хэку-анэм и жьыбгън нэкіущхьэр кънныст... Зигъэщхъыу Хэку-анэр кънплъакъым си гущэм, Бзэрабзэу Хэку-анэр піэ лъапи темыст.

Сэ нэкіэ згъэвакъым ун бгыжыхэм я уэси, Сисакъым Бахъсэни Тэрчыжый я куэщі. Къэзмыщіру хъыджэбахэм я илъякіэм и уаси, Псэр хуэліэу си лъахэм, илъэсхэр мэкіуэщі.

Сыт щхьэкіэ снгу хэщірэ? Хамэщі сыщыпсэумн, Сэ куэдрэ, сэ куэдрэ ун къуршхэм сопщыхь. Ун гъавэр бэгъуэным, щэжьейхэм хэхэуэным Сн гуащіэр хуэсщіыну сэ сфіэфіт щхьэузыхь...

Адыгэм нять Ізлыр щожэхрн си язынтхуэм, Си гущіэм и мафіэ къэхъункъым щыкіуэщі. Мы си исэ ешари, си гуауи, си гуапи Изолъхьэ, си язахэ, сэ нобэ уи куэщі. Тырку, Истамбыя

ДЫГЪУЖЬ ФуІэд

Уз Іенщэ къызоуз, Къызоузри - сегъэгыз.

Пхъжым хуэдэу сызэпех, Къысхыхьжукіэ сегьатхъэ.

Къызэузми, си гуапэщ, Срищіыкіми, сфіэлъапіэщ,

Уэ сн узу, бетэмал, Хыумыгъэщіыт зы мэскъал.

Уеуз хъумэ - заіэтынщ, Ун хущхъуэгъуэр къагъузгынщ.

Гъуэгу нэхъыфіым дытепшэнщ, Мыхъумыщіагъэм дыхэпшынщ.

Сэ си узыр хэт кънщіэн? Си щэхуфіыр къыздищіэн?

Адыгагъэрщ къызэузыр, Ціыху пэжагъырщ сэ сызысыр.

Зэрыціалэми си узыр, Сыхъужынут зэуэзэпсэу:

ИНЭМЫКЪУЭ Мулид

Сыхэт сэ?

Тырку щіыналъэм сыщыпсэумэ, Сильэпкънціэш «тырку», Хьэрыпыщіыр лъахэ схужъумэ, Сэ къысфіащ «хьэрып».

Щэхуу щыіэм я нэхъыкіэр Куэдрэ къызапэс. Псалъзу щыіэм я нэхъ жагъуэр Сэ къызадз: «Хэхэс».

Сыщыпсэуми къэрал Іэджэм, Сэ сыхъуаш хэкуншэ. Я дэ ди Тхьэ, Хэку зимыіэр Сыту насыпыншэ!

Гъуэгуанэ жыжьэ къыспреплъэ куэдрэ,

ЦУРМЫТ Елдар

Хэхэс лъэхъур исхыжащ

Тхъэгъуэщ сэркіэ, Си щіыгужь къэзгъэзэжащи. Тхъэгъуэщ сэркіэ, іхъэгъуэщ сэркіэ, Хэхэс лъэхъур знехыжащи.

Сн Іум щызу жьэдызошэ ун жьыр, Сн пкъыр ныхоткІухьыр ун дунейм. Уэрыншам зэшыгьуэт сэ кьызжкэр, Сн гур пхъэрт уэр папщІэ, Адыгей!

И къэкіуэнур, сощіэ, фіы къудейщ. Уэ къыппэплъэр гъащіэщ, хуэдэу псысэм,

Тхъэгъуэщ сэркіэ, Си хэкужь сисыжши. Тхъэгъуэщ сэркіэ, Щызотх абы уси.

Сурэгхэр ПАЩТЫ Герман ищіащ.

«Адыгэ псальэм» -ХЬЭФІЫЦІЭ Мухьэмэд; «Адыгэ макъым» -ДЕРБЭ Тимур; «Черкес хуэкум» -ТХЬЭГЪЭПСЭУ Увжыкъуэ

ПАБ-Я БЭЛКСЭУ У ВЖЫККУЭ
РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР
ЖЬЖІЗМЫХКУ Марино (редактор нэхкынцкы»
к кууалэ). Ширдий Марино (редактор нэ
кындкым и кууалэ). Гууракы Марино (редактор на
кындкым и кууалэ). Гууракы Марино, Льос
эл макс секретары, Жыласэ Марито, Льос
эл Құзыкысара Алик, Шал Муукымы,

8

360030, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и ц!эк!э

нэ къатхэр.

ДИ ХЭЩІАПІЭР

Тедир тхыгьхум кымпымьа бжигьхум, кымпарт Тухугьухум и пужагымыр захрализаму пере жууна их Авторхумр редакцомра и јуху саплыкдр этеху элингу шиткым.
Газетыр в темацажум жуухыныр и пир долыц КыБ-9 федеральн попит элингийныг хухумыр и уриравлегим.
Тед-42-66-51, 42-19-59.
Газетыр тимымы жуулумыныр и пир долыц КыБ-9 федерально попит элингийныг хухумыр и уриравлегим.
Тазетыр 1989 тьом дыгъргалэм и 16-м Манилерам и 18-м Манилерам и

Мы къмджімсьуэм слэжемхуш; жууап зыхъ-секретарым и кудэд Къаншоккуу Эллэ, ре-дакторхуу Ширдий Маринэ, ЖълеМэмькху Маринэ, корректорхуу Шоджэн Инпэ (1,4), к-ректорхум в дэбламсьузун Куча Заррь, к-ректорхум в дэбламсьузун Куча Заррь, к-маринэ, Гъудъэл Рае, Щомахуу Маринэ, Нар Сандэ, Шактуу Маринэ, Мэлбахкуу Ан-жер, курэмана Бину Жана, компьютер Сандэ, Шактуу Маринэ, Мэлбахкуу Ан-жер, курэмана Бину Жана, компьютер Гоматър магажуы п компьютер Гоматър магажуы 20,00-м. Пыргалар сыкаку 20,00-м. Индексыр 51531ФТираж 10,008Ф Заказ №2572